

Sosiaali- ja terveysministeriön

TILINPÄÄTÖS- JA TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2015

ty

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	26.2.2016
Tekijät	Toimeksiantaja
STM:n työryhmä	Sosiaali- ja terveysministeriö
Pj. Mikko Staff	HARE-numero ja toimielimen asettamispäivä
Siht. Pertti Peitsaari	
Sari Kauppinen	

Muistion nimi

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätös- ja toimintakertomus vuodelta 2015

Tiivistelmä

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä on tehnyt ministeriön tilinpäätös- ja toimintakertomuksen vuodelta 2015 valtiokonttorin ohjeiden mukaisesti. Kertomuksessa esitetään johdon katsaus, toiminnan vaikuttavuus ja tehokkuustietoja, tuotoksia ja laadunhallintaa, henkisten voimavarojen tietoja, tilinpäätöslaskelmien analyysi, sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma, tehtyjen arviointien tulokset, yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä ja talousarviolaskelmat liitetietoineen. Kertomus on käsitelty ministeriön johtoryhmässä 22.2.2016. Kertomuksen allekirjoittavat kansliapäällikkö ja ministerit.

Asiasanat

Tilinpäätös, toimintakertomus

Sosiaali- ja terveysministeriön
raportteja ja muistioita 2016

Muut tiedot

www.stm.fi

ISSN-L 2242-0037

ISSN 2242-0037 (verkkojulkaisu)

ISBN 978-952-00-3705-5

URN:ISBN:978-952-00-3705-5

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3705-5>

Kokonaissivumäärä

51

Kieli

Suomi

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Sisälllys

1. JOHDON KATSAUS	4
1.2 VAIKUTTAVUUS	5
1.2.1 Toiminnan vaikuttavuus.....	5
1.2.1.1 Hyvinvoinnille vahva perusta	5
1.2.1.2 Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin.....	6
1.2.1.3 Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta	8
1.3 TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS.....	9
1.3.1 Toiminnan tuottavuus	9
1.3.2 Toiminnan taloudellisuus.....	9
1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	11
1.4 TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA.....	14
1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	14
1.4.2 Hallinnonalan toiminnallisen tuloksellisuuden kehitys	15
1.4.2.1 Hyvinvoinnille vahva perusta	15
1.4.2.2 Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin.....	17
1.4.2.3 Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta	18
1.4.2.4 Hallituksen kärkihankkeet.....	19
1.4.2.5 Yhteistyö turvaa hyvinvoinnin.....	20
1.4.3 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	24
1.4.4 Valtionavustusten vaikuttavuus	24
1.5 HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN	26
1.6 TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN ANALYYSI 2015.....	29
1.6.1 Talousarvion toteutuminen	29
1.6.2 Tuotto- ja kululaskelma	31
1.6.3 Tase	33
1.7 SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA.....	34
1.8 ARVIOINTIEN TULOKSET	34
1.9 YHTEENVETO HAVAITUISTA VÄÄRINKÄYTÖKSISTÄ	36
2. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMA..	37
3. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TUOTTO- JA KULULASKELMA	40
4. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TASE.....	41
5. LIITETIEDOT	43
6. ALLEKIRJOITUS	51

1. JOHDON KATSAUS

Vuosi 2015 oli hallituksen vaihtumisvuosi. Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi pääministeri Kataisen hallituksen painopistealueen *Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen* toimeenpanoa. Tavoitteen saavuttamiseksi vahvistettiin hallinnonrajat ylittävää yhteistyötä ja tehostettiin useita terveyttä ja hyvinvointia edistäviä toimia.

Ministeriöllä oli merkittävä rooli myös hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanossa. Keskeisiä tavoitteita olivat työurien pidentäminen ja palvelutuotannon tuottavuuden kohottaminen sekä kuntien tehtävien vähentämiseen tähtäävä lainsäädäntötyö, joiden valmistelu jatkuu myös uuden hallitusohjelman toimeenpanon myötä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelu oli koko toimintavuoden keskeisimpiä tehtäviä. Pääministeri Sipilän hallituksen linjauksen mukaan uudistus toteutetaan perustamalla maahan 18 itsehallintoaluetta. Linjaus uudistaa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen että julkisen hallinnon rakenteen ja tehtävien jakautumisen laajemminkin.

Työeläkeuudistuksen valmistelua jatkettiin kolmikantaisesti ja hallituksen esitys annettiin syyskuussa. Uudistuksen tavoitteena on pidentää työuria ja pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta. Laki tulee voimaan vuoden 2017 alussa.

Hallituksen viidestä strategisesta painopistealueesta *Hyvinvointi ja terveys* on sosiaali- ja terveysministeriön päävastuulla. Siihen sisältyvien viiden kärkihankkeen toimeenpanon valmistelu käynnistyi kertomusvuoden syksyllä ja on edennyt hyvin. Kärkihankkeissa lisätään palvelujen asiakaslähtöisyyttä, edistetään terveitä elämäntapoja arkiympäristöissä, sekä uudistetaan lapsiperheiden palveluja, ikäihmisten kotihoitoa ja kaikenikäisten omaishoitoa. Lisäksi parannetaan osatyökykyisten mahdollisuuksia osallistua työelämäänsä. Kaikille näille kärkihankkeille tunnusomaista on toiminnan kokonaisuudistus, asiakaslähtöisyys ja ongelmien ja sairauksien ehkäiseminen hyvissä ajoin ennalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on lisäksi osavastuullisena nuorisotakuu -kärkihankkeessa ja osallistuu muiden ministeriöiden päävastuulla oleviin työllisyyden ja kilpailukykyyn kehittämiseen sekä digitalisaation parempaan hyödyntämiseen ja muiden toimintatapojen uudistamiseen.

Toimintavuonna tehtiin kansainvälistä yhteistyötä terveysturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Keskeisesti esillä olivat ebolaepidemia ja mikrobilääkeresistenssi. Suomi toimi terveysturvallisuuskumppanuusohjelman Global Health Security Agendan puheenjohtajana vakiinnuttaen sen toimintatapoja ja edistäen sen kansainvälistä näkyvyyttä. EU- ja kv-vaikuttamista toteutettiin aktiivisesti myös työterveys- ja työturvallisuuden osalta. Jatkettiin myös Pohjoismaisen puheenjohtajuuskauden 2016 valmistelua.

Sosiaaliturvan haasteet ovat edelleen suuret. Pitkittyneen matalasuhdanteen ja talouden rakenteellisten ongelmien vuoksi Suomen taloustilanne on pysynyt heikkona. Työllisyysaste on verrattain korkea, työttömyysaste on jatkanut nousuaan ja pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut jo noin 109 000 henkeen. Myös työn tuottavuus on pysynyt vaisuna.

Julkinen talous on ollut pitkään alijäämäinen. Sosiaalimenot¹ olivat ennakkotietojen mukaan vuonna 2015 noin 67 mrd. euroa, mikä on inflaatio huomioon ottaen lähes 3 prosenttia edellistä vuotta enemmän. Menot nousivat myös suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT-suhde oli vajaa 33 %). Väestön ikääntymisen myötä menot kasvavat ja työikäisten määrä vähenee edelleen. Talouden elpymistä ja hyvinvoinnin rahoitus pohjaa on tuettava vahvistamalla työllisyystilannetta ja tuottavuutta sekä tasapainottamalla julkistaloutta asteittain.

¹ Sosiaalimenoihin luetaan lakisääteiset eläkkeet, kuntien sosiaali- ja terveyspalvelut, työttömyysturva, asumistuki sekä Kelan sairausvakuutus-, lapsiperhe-, vammais- ja kuntoutusetuudet.

1.2 VAIKUTTAVUUS

1.2.1 Toiminnan vaikuttavuus

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta on kuvattu ministeriön vuonna 2011 julkaiseman strategian ”Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020” jäsentelyn mukaan.

Strategiassa on kolme päälinjausta:

1. Hyvinvoinnille vahva perusta
2. Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
3. Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

1.2.1.1 Hyvinvoinnille vahva perusta

Eläkkeellesiirtymisiän odote on kasvanut sekä 25- että 50- vuotiaan osalta liki kaksi vuotta vuoden 2005 eläkeuudistuksen edeltävästä tasosta. Vuosien 2011-2015 välillä kasvua eläkkeellesiirtymisiän odotteessa on ollut 0,7 vuotta. Suurimpina syinä viime vuosien eläkeiän nousuun ovat olleet eläkevaihtoehtojen karsiminen (työttömyyseläkkeelle ja varhennetun vanhuseläkkeen lakkauttaminen) sekä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden väheneminen. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on laskenut neljänneksellä vuodesta 2008. Vuonna 2015 kuitenkin eläkkeellesiirtymisiän nousu taittui ja eläkkeellesiirtymisiän odote 25 – vuotiaalle laski 0,1 vuotta. Jatkossa vuoden 2005 eläkeuudistuksen lakimuutosten vaikutukset eivät enää nosta yhtä voimakkaasti eläkkeellesiirtymisikää, vaan keskeisemmällä sijalla ovat talous- ja työllisyystilanne. Eläkkeellesiirtymisiän arvioidaankin nousevan lähivuosina selvästi viime vuosia maltillisemmin.

Positiivista on myös ollut ikääntyneiden työllisyysasteen yhtäjaksoinen kasvu vuonna 2009 finanssikriisin myötä tapahtuneen laskun jälkeen. Vuonna 2015 ikääntyneiden työllisyysasteet olivat tilastohistorian korkeimpia. Kuitenkin tästä huolimatta Suomessa 55-64 -vuotiaiden työmarkkinoille osallistuminen on alemmalla tasolla kuin muissa pohjoismaissa. Väestönrakenteen muutoksesta johtuen ikääntyvän työvoiman odotetaan kasvavan tulevaisuudessa. Samalla kun ikääntyneiden työllisyysasteet ovat nousseet, alle 35 – vuotiaiden työllisyysaste on heikentynyt. Vuonna 2014 25-34 –vuotiaiden työllisyysaste oli matalampi kuin kertaakaan 2000-luvulla.² Pidemmällä aikavälillä vuoden 2017 eläkeuudistuksen uskotaan asteittain nostavan eläkkeelle siirtymisiän odotetta vuoteen 2027 mennessä 0,8 vuotta enemmän kuin tällä hetkellä vallitsevan lain mukaan tehdyllä arviolla. Lisäksi eläkeuudistuksen odotetaan edelleen kasvattavan ikääntyneiden työllisyyttä.³

Isille maksettujen päivien osuus vanhempainpäivärahoista kääntyi selkeään nousuun vuonna 2015. Päivien määrä isää kohden pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2014. Tapahtunutta kasvua selittääkin vanhempainrahaa saaneiden isien määrä kasvu hieman yli 10 prosentilla vuonna 2015. Vuonna 2013 voimaan tulleen lakimuutoksen lisäämä valinnanvapaus ja jousto selittävät osittain isien määrän selkeää kasvua vuonna 2015. Kuitenkin isien osuus vanhempainrahan saajista on edelleen vähäisempi kuin Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa.

Johtuen bruttokansantuotteen ennakoitua heikommasta kehityksestä sekä työttömyyteen ja vanhuuteen liittyvien menojen kasvusta, sosiaalimenojen suhde bruttokansantuotteeseen on kasvanut nopeasti vuodesta 2012 lähtien. Vuonna 2011 sosiaalimenojen suhde bruttokansantuotteeseen oli 28,8% ja ennakkotietojen mukaan vuonna 2015 noin 32,6%. Myös sosiaalimenojen kasvu jatkui ennakkotietojen mukaan vuonna 2015. Tulevaisuudessa tärkeänä kysymyksenä on sosiaalimenojen suhteuttaminen bruttokansantuotteen kehitykseen ja kestäväen kulurakenteen luominen. Väestön ikääntyminen tulee lisäämään eläkemenoja tulevaisuudessa, mutta eläkemenojen kasvuun on kuitenkin varauduttu. Työeläkelaitoksiin liittyvän pitkänaikavälin herkkyytyslas-

² Kannisto J. (2015) Eläkkeellesiirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä. Eläketurvakeskus, Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 03/2015.

³ Kautto M. – Risku I. toim. (2015) Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista. Eläketurvakeskus, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2015.

kelman tuloksien perusteella näyttää siltä että eläkesektorin on enemmän hieman ylijäämäinen kuin alijäämäinen⁴.

Työtapaturmien määrä suhteessa tehtyihin työtunteihin on ollut yhtäjaksoisessa laskevassa trendissä vuodesta 2011 lähtien. Palkansaajien työpaikkatapaturmien taajuuden lasku kertoo sekä suomalaisessa työelämässä tapahtuneista muutoksista että onnistuneista toimista työturvallisuuden parantamiseksi. Kuitenkin ennakkotietojen mukaan työpaikkakuolemien määrä nousi vuonna 2015 hieman.⁵

1.2.1.2 Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin

Tuloerot ovat kaventuneet jonkin verran viimeisten vuosien aikana ja pienituloisten osuus väestöstä on hieman laskenut vuoden 2011 tasosta. Arvioiden mukaan vuosina 2011–2015 perusturvan taso on parantunut sekä suhteessa hintoihin että palkkoihin. Pienimpien tuloryhmien reaalitytulot ovat kasvaneet samalla kuin muilla ryhmillä ne ovat pienentyneet. Vuosina 2011–2015 tehdyt etuuksien ja verotuksen muutokset ovat pienentäneet tuloeroja ja köyhyysriskiä. Kuitenkin työttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on lisännyt perusturvan varassa elävien määrää samalla tarkastelujaksolla. Vuonna 2015 yli vuoden työttömänä olleita henkilöitä oli noin 109 000, mikä on lähes 20 000 enemmän kuin edellisellä vuonna. Perusturvan varassa olevien tulotaso ei riitä kattamaan viitebudjetin mukaista kohtuullista minimikulutusta, eläkkeensaajia lukuun ottamatta. Perusturvan mahdollistama tulotaso on Suomessa länsieurooppalaista keskitasoa, niin ennen kuin jälkeen asumiskustannusten tarkasteltuna.^{6 7}

Toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä lisääntyi arvioilta 3,1 prosenttia vuonna 2014. Toimeentulotuki on muodostunut saajilleen yhä pitkäaikaisemmaksi tukimuodoksi. Yleisen asumistuen menojen kasvattivat pitkäaikaistyöttömyyden lisääntymisen lisäksi vuoden 2015 alussa voimaan tullut lainmuutos, joka nosti tuen määrää monilla tuensaajilla. Muutos myös mahdollisti sen, että tukea voi saada etenkin lapsiperheissä aiempaa suuremmilla tuloilla. Lisäksi syyskuussa 2015 yleisessä asumistuessa otettiin käyttöön 300 euron ansiotulovähennys, joka lisäsi palkkatuloja saavien ruokakuntien asumistukea. Vuonna 2016 yleisen asumistuen menojen odotetaan edelleen kasvavan ennustetun heikon työllisyyskehityksen vuoksi.

Nuorten elintavoissa esiintynyt positiivinen trendi jatkui vuoden 2015 aikana. Merkittävimminä muutoksina on ollut vapaa-ajalla liikuntaa alle tunnin viikossa harrastavien osuuden lasku vuodesta 2013. Lisäksi päivittäin tupakoivien ja vähintään kerran kuukaudessa itsensä tosi humalaan juovien osuuksissa on tapahtunut huomattavaa vähentymistä vuodesta 2013. Näyttää siltä että nuorisosaatavien kohdalla panostukset terveysvalistuksessa sekä tupakan vastaisen ilmapiiriin lisääntyminen ovat edesauttaneet terveyden positiivista kehitystä, mutta ongelmana säilyy ammattikoululaisten yleinen tupakointi sekä ylipainoisten nuorten määrä. Ylipainoisten osuus 8. ja 9. –luokkalaisista laski hieman vuoden 2013 nousun jälkeen, mutta oli silti samalla tasolla kuin vuonna 2010. Vuonna 2011 voimaan tullut rahapeliautomaattien ikärajan muutos on merkittävästi vähentänyt viikoittain rahapeliautomaatteja pelaavien poikien osuutta vuosien 2011–2015 välillä. Lisäksi nuorten, jotka eivät lainkaan ole pelanneet rahapeliautomaatteilla, osuus on lisääntynyt voimakkaasti. Muutos on pienentänyt varhain rahapelaamisen aloittamisen lisäämää riskiä myöhemmille rahapeliongelmiin.

Aikuisväestön terveys on monilla mittareilla myös parantunut viimeisten vuosien aikana, mutta alueelliset sekä sukupuolen sekä sosioekonomisten ryhmien väliset terveyserot ovat säilyneet suurina. Terveyserot ovat samansuuntaiset, tarkasteltiinpa sitten koulutus-, ammatti- tai tuloryhmiä. Vähemmän koulutusta saaneet, työntekijäammateissa toimivat ja pienituloiset kokevat terveytensä huonommaksi kuin pitkän koulutuksen saaneet, toimihenkilöt tai suurituloiset. Merkittävä kehitys on tapahtunut työikäisten kuolleisuuden vähentymisessä, joka on pienentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana neljänneksellä. Eniten on vähentynyt

⁴ Kotamäki M – Vaittinen R. – Vanne R. (2016) Työeläkelaitokset julkisessa taloudessa. Talouspolitiikan arviointineuvoston vuoden 2015 raportin liite.

⁵ TVL 2015 – Työtapaturmat tilastojulkaisu 2015. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto.

⁶ THL. (2015) Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2011–2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Työpapereita 1/2015.

⁷ Tilastokeskus (2015) Tulojaon kokonaistilasto 2014, tuloerot. Tilastokeskus, Tulot ja kulutus 2015.

verenkiertoelinten sairauksiin ja tapaturmiin kuolleiden määrä. Lisäksi vuoden 2014 aikana itsemurhan tehneiden määrä on laskenut yli kymmenen prosenttia aiemmasta vuodesta.

Perusterveydenhuollon asiakkaiden tyytyväisyys terveystieteiden palveluihin on viimeisimpien asiakastytytyväisyyskyselyjen mukaan kasvanut suurten kaupunkien terveystieteiden palveluilla.⁸ Lähes 50 prosenttia avosairaanhoidon kiireettömistä lääkärikäynneistä terveystieteiden palveluun toteutui viikon kuluessa yhteydenotosta lokakuussa 2015. Kahdessa prosentissa käynneistä odotettiin yli kolme kuukautta. Erikoissairaanhoidossa kiireettömään hoitoon odotetaan keskimäärin 1-2 kuukautta ja yli puolivuotta hoitoa odottaneita oli vuoden 2015 lopussa noin prosentti jonottaneista. Erikoissairaanhoidon palvelu on muuttanut edelleen avohoitopainotteisemmaksi. Muutokseen on vaikuttanut teknologian kehitys, anestesiakäytäntöjen muutokset ja digitalisaatio. Hoidon saatavuus on parantunut kiireettömän hoidon osalta. Hoitopääsyn lainsäädännöllä ja sen toimeenpanon seurannalla on ollut suuri vaikutus tähän. Sairaanhoidopiirit ovat lyhentäneet kiireettömän hoidon jonoja organisoimalla työtä uudelleen ja lisäämällä omaa toimintaa esim. erillissopimuksilla iltatyönä.⁹ Hyvästä kehityksestä huolimatta Suomen terveydenhuollon palveluihin pääsyssä on kuitenkin enemmän ongelmia kuin muissa Pohjoismaissa. Suomalaisista 4 prosenttia ilmoitti vuonna 2013, etteivät he ole saaneet tarvitsemaansa hoitoa kustannusten, etäisyyden tai potilasjonon vuoksi.¹⁰

Pääsääntöisesti kunnat, kuntayhtymät ja yhteistoiminta-alueet ovat jatkaneet iäkkäiden palvelujen järjestämistä ns. vanhustalolain edellyttämällä tavalla. Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi löytyy jo 80 % kunnista. Hyvinvointia edistävien palvelujen kohdentaminen riskiryhmille on parantunut. Palvelutarpeisiin vastaaminen on kohentunut palvelujen suurkäyttäjien ja helposti huomiotta jääneiden ryhmien kohdalla. Myös palvelutarpeen arviointiin pääsy on nopeutunut sekä kiireellisissä että ei-kiireellisissä tapauksissa. Laitoshoidon purku on etenemässä ja avohoito lisääntyy, mutta henkilöstö painottuu edelleen voimakkaasti kodin ulkopuoliseen ympärivuorokautiseen hoitoon. Kotihoidossa tarvitaan lisää osaamista saattohoitoon, muistisairaiden hoitoon sekä kuntoutukseen. Kuntoutusta sekä yöaikaan annettavaa palvelua tarvitaan lisää.¹¹

Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden sekä kiireellisesti sijoitettujen määrät ovat kasvaneet merkittävästi viimeisimpien vuosien aikana. Asiakasmäärien kasvua selittää osaltaan vuoden 2008 uudessa lastensuojelulain madallettu ilmoituskynnys. Kuitenkin vuonna 2014 kiireellisesti sijoitettujen määrä kääntyi laskuun ja määrä väheni 10 prosenttia vuodesta 2013. Myös lastensuojelun avohuollon asiakasmäärien kasvu hidastui, kasvaen prosentin vuodesta 2013. Tapahtuneet muutokset liittyvät osin siihen, että lastensuojelussa tukea pyritään tarjoamaan entistä varhaisemmassa vaiheessa.¹²

Asunnottomien määrä jatkoi vuonna 2015 vähentymistä. Erityisesti pitkäaikaisasunnottomuuden vähentymisen kehitys on ollut merkittävää. Yhtenä merkittävänä tekijänä ovat olleet pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmat (PAAVO 2008–2015), jolla on ollut tärkeä rooli tulosten saavuttamisessa.¹³ Kuitenkin on muistettava että asunnottomuuden määrän muutokset ovat sidoksissa asunnottomuuspolitiikan lisäksi muihin yhteiskuntapolitiikassa tapahtuviin muutoksiin ja kehityskuluihin. Ajankohtaisena haasteena on vuonna 2015 noussut maahanmuuttajataustaisten asunnottomien määrän huomattava kasvu. Maahanmuuttajataustaiset ovat yliedustettuina asunnottomuustilastoissa ja arvioiden mukaan maahanmuuttajataustaisten osuus tulee kasvamaan varsinkin pääkaupunkiseudulla vuonna 2016.¹⁴

⁸ Kuntaliitto. (2015) Suurten kaupunkien terveystieteiden palveluvertailu 2015.

⁹ THL. (2016) Peruspalveluiden tila –raportin taustamuistiot. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

¹⁰ OECD. (2015) Health at a Glance 2015: OECD Indicators. OECD Publishing, Paris.

¹¹ Vanhustalolain toimeenpanon seuranta 2013–2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

¹² THL. (2015) Sosiaali- ja terveystieteiden tilastollinen vuosikirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

¹³ Pleace N. – Culhane D. – Granfelt R. – Knutagård M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy – An International Review. Ministry of the Environment, Reports of The Ministry of the Environment 3en 2015.

¹⁴ ARA. (2016) Asunnottomat 2015. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, Selvitys 2/2016.

1.2.1.3 Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

Vuonna 2014 koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuoli noin 2 230 henkilöä, joista miehiä oli noin 1 400 ja naisia noin 830. Vaikka tapaturmakuolemat Suomessa ovat vähentyneet yhdeksättä vuotta peräkkäin, Suomen tapaturmakuolleisuus on silti EU:n neljänneksi korkein ja noin kaksinkertainen Ruotsiin verrattuna. Tapaturmat ovat merkittävien terveiden elinvuosien menetyksiä aiheuttava kuolemansyy aina myöhäiseen keski-ikänsä asti. Tapaturmat ovat olleet myös yleisimpiä erikoissairaanhoidon johtavia syitä.

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta tuli voimaan vuonna 2009. Vuonna 2013 ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita oli 74 ja vuoden 2016 alusta lähtien 62. Poikkihallinnollista ja kuntien välistä yhteistyötä tarvitaan, jotta saadaan vähennettyä ilman, maaperän, veden tai ruoan välityksellä aiheutuvia terveysriskejä. Vesivälitteisiä epidemioita on viime vuosina ollut muutama vuodessa, ja niistä sairastuneiden henkilöiden määrä on vaihdellut muutamasta kymmenestä muutamaan sataan. Kansallisen talousveden turvallisuussuunnitelman odotetaan parantavan talousveden turvallisuuteen liittyvää riskiarviointia ja -hallintaa kaikilla vesilaitoksilla. Äidinmaidosta mitattujen ympäristömyrkköjen (dioksiinien ja PCB-yhdisteiden) pitoisuudet ovat olleet viime vuosina laskussa, mikä on osoitus väestön kemikaalialtistumisen vähenemisestä ja lainsäädännön toimivuudesta.

1.3 TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

1.3.1 Toiminnan tuottavuus

Edellisellä hallituskaudella määriteltyjen hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuushankkeiden toteutusta jatkettiin suunnitelmien mukaisesti. Oikeuslääketieteen sähköistä prosessia kehitettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL). Vankien terveydenhuollon siirron valmistelu STM:n hallinnonalalle saatiin päätökseen ja siirto toteutetaan 1.1.2016 alkaen, kuten myös puolustusvoimien terveydenhuollon valvonnan siirto STM:n hallinnonalalle. Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lupa- ja valvontaprosessien kehittämistä jatkettiin Sampo-hankkeessa.

Valtioneuvoston hallintoyksikköön siirrettiin 1.3.2015 lukien ministeriöiden yhteisiä palvelutehtäviä, kuten muun muassa virastopalvelut ja toimitila-asiat, käännös- ja kielipalvelut, tietohallinnon ja asiakirjahallinnon tehtäviä, sekä muun muassa taloushallinnon, henkilöstöhallinnon ja hankintatoimen kehittämiseen ja yhteensovittamiseen liittyviä tehtäviä. Ministeriön osalta hallintoyksikköön siirrettiin 10 kuukauden osuutena 27 HTV:ta ja 7,4 milj. euroa.

Eduskuntavaalit ja hallituksen vaihtuminen vaikuttivat perinteisesti ministeriön keskeisten suoritteiden määrään kertomusvuonna. Hallituksen esityksiä ja eduskunnan kirjallisia kysymyksiä oli selvästi vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Valtiohallinnon yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä ja prosessit (KIEKU) otettiin käyttöön 1.10.2015 lukien. Uusi järjestelmä ja siihen liittyvät prosessit tulevat osaltaan parantamaan ministeriön toiminnan ja talouden suunnittelun ja seurannan tietopohjaa ja mahdollisuuksia.

1.3.2 Toiminnan taloudellisuus

Taulukko 1. Ministeriön bruttobudjetoidut tulosalueittaiset toimintamenot vuosina 2013–2015 (1 000 euroa)

	2013	2014	2015 toteuma
Johto ja erillisyyksiköt	5 975	6 270	8 618
Hallinto- ja suunnitteluosasto	15 277	15 311	9 748
Vakuutusosasto	3 441	3 674	5 036
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	5 138	5 044	9 339
Sosiaali- ja terveystieteiden osasto	5 920	6 382	13 056
Työsuojeluosasto	4 485	4 421	5 463
Toimitilat			575
Yhteensä	40 236	41 102	51 835

Vuoden 2015 luvut eivät ole vertailukelpoisia vuosien 2013–2014 lukuihin (Taulukot 1 ja 2), koska vuoden 2015 osalta on huomioitu kirjanpitoyksikön kaikki momentit. Aikaisempina vuosina tarkastelussa oli ainoastaan ministeriön toimintamomentti. Tämä näkyy erityisesti substanssiosastojen menoissa. Lisäksi ministeriön hallinto- ja tukitehtäviä siirrettiin 1.3.2015 lukien valtioneuvoston hallintoyksikköön, joka pienensi merkittävästi hallinto- ja suunnitteluosaston menoja.

Taulukko 2. Ministeriön toimintamenot vuosina 2013–2015 (1 000 euroa)

	2013	2014	2015	%-osuus
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	719	841	283	0,6
Henkilöstökulut	26 911	28 082	25 979	50,1
Vuokrat	3 319	3 450	617	1,2
Palvelujen ostot	3 083	3 480	9 674	18,6
Muut kulut	6 204	5 249	4 800	9,3
Poistot			20	0,04
Sisäiset kulut			10 462	20,2
Yhteensä	40 236	41 102	51 835	100

Taulukko 3. Osastojen ja erillisten tulosryhmien menot, kustannukset ja henkilötyövuodet vuonna 2015, 1 000 euroa

Tulosalue	Menot	Kustannukset**	%	Htv)*
	€	€		
Ylin johto (ml. esikuntayksikkö)	1 125	1 125	2,17	9,1
Kansainvälisten asioiden yksikkö	5 222	5 223	10,07	14,4
Hallinto- ja suunnitteluosasto	10 323	10 329	19,92	84,6
Valmiusyksikkö	554	554	1,07	5,4
Viestintäyksikkö	1 717	1 718	3,31	15,5
Vakuutusosasto	5 036	5 039	9,72	46,4
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	9 339	9 343	18,02	64,8
Sosiaali- ja terveystalvosasto	13 056	13 060	25,18	71,7
Työsuojeluosasto	5 463	5 466	10,54	57,2
YHTEENSÄ	51 835	51 857	100	369, 1

*) Mukana vain bruttobudjetoidut henkilötyövuodet

**) Sisältää korot ja poistot.

Taulukossa esitetään osastojen ja erillisten tulosryhmien menot ja kustannukset sekä henkilötyövuodet. Kustannukset ovat ko. yksiköiden kustannuksia ennen vyörytystä.

Taulukko 4. Osastojen ja erillisten tulosryhmien kustannukset (tukipalvelukustannukset vyörytetty osastoille ja erillisille tulosryhmille) vuonna 2015

	Kokonais- kustannukset €	%	Htv htv	Kustannukset/ htv €
Ylin johto	1 341	2,29	9,1	147 898
Kansainvälisten asioiden yksikkö	5 565	10,73	14,4	386 356
Hallinto- ja suunnitteluosasto*	5 657	10,91	38,8	145 777
Valmiusyksikkö	683	1,32	5,4	125 516
Vakuutusosasto	6 141	11,84	46,4	132 300
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	10 881	20,98	64,8	167 977
Sosiaali- ja terveystalvulosasto	14 763	28,47	71,7	205 906
Työsuojeluosasto	6 826	13,16	57,2	119 248
Yhteensä	51 857	100,00	307,8	168 447
Tukipalvelut			61,3	
HTV:t yhteensä			369,1	

Taulukossa kuvataan kustannuksia, kun tukipalvelutehtävien (viestintäyksikkö, hallintopalveluryhmä, tietohallintoryhmä, tietopalveluryhmä ja talousryhmä) kustannukset on vyörytetty osastoille ja erillisille tulosryhmille. Vyörytyksessä on huomioitu vain ministeriön itse tuottamat tukipalvelut, ei valtioneuvoton hallintoyksikön tuottamia palveluja ministeriölle, joiden kustannuksista ei ole saatavissa riittävän tarkkoja tietoja.

1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Maksullisen palvelutoiminnan tuotot olivat vuonna 2015 yhteensä 4,86 milj. euroa (4,09 milj. euroa v. 2014). Tästä 4,79 milj. euroa (3,51 milj. euroa v. 2014) kertyi nettobudjetoidun toiminnan tuotoista. Bruttobudjetoitu toiminta on ollut vähäistä. Vuoden tuotot olivat 65 615 euroa (200 euroa v. 2014). Yhteisrahoitteinen toiminta on ollut niin ikään vähäistä. Sen tuotot olivat vuonna 2015 vain 11 140 euroa (16 529 euroa v. 2014) eikä siitä Valtiokonttorin ohjeiden mukaisesti (alle 1 milj. euroa) ole tehty kustannusvastaavuuslaskelmaa. Samasta syystä bruttobudjetoidusta toiminnasta ei ole tehty kustannusvastaavuuslaskelmaa.

Ministeriön bruttobudjetoidut tulot koostuvat STM:n maksullisista suoritteista annetun asetuksen (A 843/2012) tarkoittamista julkisoikeudellisista suoritteista, lähinnä geenitekniikan lautakunnan (A 853/2012) ja edellä mainitun ministeriön asetuksen (A 843/2012) 3 §:n tarkoittamista liiketaloudellisiin perusteisiin hinnoiteltavista suoritteista.

Ministeriön nettobudjetoidut tulot koskevat ministeriön maksuasetuksen (A 843/2012) 2 §:n ja asetuksen liitteessä mainittuja työsuojeluhallinnon julkisoikeudellisia suoritteita, 3 §:n mukaisia markkinasuoritteita, lääkkeiden hintalautakunnan tuloja (A 1167/2014), raha-automaattivastuksista annetun lain (L 1056/2001) 45 §:n tarkoittamia korvauksia sekä peliriippuvuuden seuranta- ja tutkimustoiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamisesta rahapeliyhteisöiltä perittäviä korvauksia (A 381/2002).

Muut julkisoikeudelliset suoritteet				Yhteensä kaikki julkisoikeudelliset suoritteet		
	Hintalautakunta			2013	2014	2015
	2013	2014	2015			
	euroa	euroa	euroa	euroa	euroa	euroa
TUOTOT						
Maksullisen toiminnan tuotot						
- maksullisen toiminnan myyntituotot	1 932 040	1 864 770	2 644 466	1 932 040	1 864 770	2 644 466
- maksullisen toiminnan muut tuotot	0	2 970	3 006	2 063 387	2 168 649	2 150 239
Tuotot yhteensä	1 932 040	1 867 740	2 647 472	3 995 427	4 033 419	4 794 705
KUSTANNUKSET						
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset						
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	21 699	27 024	22 835	21 699	29 537	25 112
- henkilökustannukset	1 000 451	1 128 314	1 214 873	1 070 621	1 201 131	1 330 181
- vuokrat	123 094	124 762	119 320	130 294	131 962	126 620
- palvelujen ostot	448 454	431 050	523 084	855 499	800 695	879 638
- muut erilliskustannukset	16 558	15 279	45 832	1 568 801	1 705 057	1 683 151
Erilliskustannukset yhteensä	1 610 255	1 726 430	1 925 944	3 646 913	3 868 381	4 044 701
KÄYTTÖJÄÄMÄ	321 785	141 310	721 528	348 514	165 038	750 004
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista						
- tukitoimintojen kustannukset	199 490	205 240	223 537	211 567	215 723	234 655
- poistot	100 345	18 854	0	100 345	18 854	0
- korot	0	0	0	0	0	0
- muut yhteiskustannukset	0	0	0	12 764	13 245	12 892
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	299 835	224 094	223 537	324 676	247 822	247 547
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 910 090	1 950 524	2 149 481	3 971 589	4 116 203	4 292 248
Ylijäämä (+) tai Alijäämä (-)	21 950	-82 784	497 991	23 838	-82 784	502 457
Kustannusvastaavuus- %	101 %	96 %	123 %	101 %	98 %	112 %

Nettobudjetoidun toiminnan tuotot kertyivät vuonna 2015 pääsääntöisesti julkisoikeudellisista suoritteista. Julkisoikeudellisten suoritteiden tuottamiselle asetettu kustannusvastaavuustavoite on saavutettu hyvin. Lääkkeiden hintalautakunnan (2,65 milj. euroa) ja peliriippuvuuteen liittyvät (2,04 milj. euroa) maksullisen toiminnan tuotot muodostivat 97,9 % julkisoikeudellisten suoritteiden tuotoista. Lääkkeiden hintalautakunnan kustannusvastaavuus (123 %) on noussut edellisestä vuodesta (96 %). Vuosien 2013–2015 keskimääräinen kustannusvastaavuus on ollut 106,7 %. Vaihtelu aiheutuu toiminnan luonteesta. Tarkasteluvuonna hakemuksia on tullut lautakunnalle 3 327 (n. 1 975 v. 2014), keskimääräisen vuosittaisen hakemusmäärän ollessa n. 2 500. Rahapelitoiminnan haittojen ehkäisy- ja seuranta-toiminta (peliriippuvuus) on laskenut edellisestä vuodesta 0,96 %.

Ministeriössä tuotettujen suoritteiden bruttobudjetoidut tulot koostuivat ministeriön maksuasetuksen (A 843/2012) 2 §:n tarkoittamista julkisoikeudellisista suoritteista ja geenitekniikan lautakunnan (A 853/2012) sekä edellä mainitun asetuksen (A 843/2012) 3 §:n tarkoittamista liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavista suoritteista. Bruttobudjetoitujen ministeriön maksuasetuksen 2 §:n ja 3 §:n tarkoittamien tulojen kohdalla on kysymys vähäisistä ja satunnaisista tuloista, joiden osalta jo tuloarvion laatiminen ja sen toteutumisen ennustaminen on vaikeaa. Merkittävä osa bruttobudjetoituista tuloista muodostuu geenitekniikan lautakunnasta 13 500 euroa (15 750 euroa v. 2014), vakuutusmarkkinayksiköstä 11 000 euroa (3 820 euroa v. 2014) ja eläkevakuutusyksiköstä 15 265 euroa (13 265 euroa v. 2014). Myös näiden tulot ovat vaikeasti ennakoitavia. Bruttobudjetoidussa toiminnassa on toteutettu työajan seuranta vuodesta 2008 lähtien. Toiminnan kannattavuuteen vaikuttaa alentavasti esimerkiksi se, että geenitekniikkalain 35 §:n mukaan maksujen perimisestä voidaan myöntää poikkeuksia ja maksu voidaan jättää perimättä osittain tai kokonaan. Em. lainmukaisia hakemuksia tekevät pääosin julkisyhteisöjen yhteydessä toimivat tutkimusryhmät.

Muutokset tilikauteen 2014 verrattuna

Maksullisen toiminnan kokonaistuottokertymä oli 761 286 euroa edellistä tilikautta suurempi. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli yhteensä 112 %. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot 11 140 euroa (16 529 euroa v. 2014) ovat edellisvuotta pienemmät. Yhteisrahoitteinen toiminta kuten myös bruttobudjetoitu toiminta on ollut niin vähäistä, ettei niitä koskevia kustannusvastaavuuslaskelmia ole kertomuksessa esitetty.

1.4 TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Taulukko 6. Keskeiset tuotokset vuosina 2012–2015

	2013	2014	2015
Esiteltyjen säädösten määrä			
- hallituksen esitykset	35	58	29
- HE:iin sisältyvät lait	81	244	112
- valtioneuvoston asetukset	33	26	45
Asetettujen työryhmien määrä	25	23	26
Kirjallisten kysymysten määrä	296	263	145
Uudet kansalaiskirjeet ¹⁵	1 147	1 339	1231
Julkaisut	25	22	
Tiedotteet, suomenkieliset	281	323	229
Tiedotteet, ruotsinkieliset	184	241	151
Tiedotteet, englanninkieliset	32	43	19
Tiedotteet venäjänkieliset			1
Verkkouutiset, suomenkieliset	64	82	124
Verkkouutiset, ruotsinkieliset	16	30	97
Verkkouutiset, englanninkieliset			40
Verkkouutiset, venäjänkieliset			1
Verkkosivujen Yläkulma-tekstiatikkeleita	25	30	10
Verkkosivujen Näkökulma videoita			13
Muut tuotetut videot			41
Käynnissä olleet ESR-projektit 31.12.	14	10	14

¹⁵ Uudet asianhallintajärjestelmään avatut asiat; osa saapuneista kansalaiskirjeistä on kirjattu aikaisempina vuosina avatuille asioille

Vuonna 2015 pidettiin eduskuntavaalit, ja uusi hallitus aloitti työnsä kesällä. Tämän vuoksi ministeriön valmisteltavana olleita hallituksen esityksiä annettiin selvästi vähemmän kuin edellisenä vuonna. Myös kansanedustajien kirjallisten kysymysten määrä oli selvästi edellistä vuotta pienempi. Työryhmiä asetettiin lähes saman verran kuin edellisenä vuonna. Ministeriölle ja ministereille osoitettuja kansalaiskirjeitä tuli edelleen runsaasti. Erityisesti sähköpostitse saapuu runsaasti yhteydenottoja, ja ne vaativat ministeriöltä paljon työpainosta.

1.4.2 Hallinnonalan toiminnallisen tuloksellisuuden kehitys

1.4.2.1 Hyvinvoinnille vahva perusta

Köyhyiden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen oli yksi kolmesta strategisesta painopistealueesta Jyrki Kataisen hallituskaudella. Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi politiikkakokonaisuuden toteuttamiseksi laajaa poikkihallinnollista toimenpideohjelmaa. Ohjelmasta laaditun loppuarvion mukaan väestön yleinen terveydentila näytti kehittyneen myönteisesti, mutta terveys- ja hyvinvointierojen vähentäminen vaatii edelleen toimia. Pitkään jatkunut taloustaantuma heijastui syrjäytymisriskiin, mutta köyhyys ja tuloerot eivät kasvaneet. Perusturvan taso koheni hallituskaudella tehtyjen useiden muutosten ansiosta, mutta jäi silti edelleen alle kohtuullisen minimikulutuksen vaatiman tulostason. Ohjelman toteuttaminen antoi myös arvokasta kokemusta ohjelmajohtamisesta, sekä hyviä puolia että edelleen kehitettävää. Osana strategista ohjelmaa kehitettiin arvioinnin työkaluja, prosesseja ja toimintatapoja, joilla terveys- ja hyvinvointivaikutukset voitaisiin ottaa paremmin huomioon kaikkien hallinnonalojen politiikoissa. Poikkihallinnollista yhteistyötä vahvistettiin Hyvinvointi kestävä kasvun perustana -työseminaarissa. Osana hallitusohjelman toimeenpanoa valmisteltiin Yhteistyöllä hyvinvointia ja terveyttä 2025 toimenpidekokonaisuutta. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin opas ja sen käyttöönottoa tukevat ehdotukset valmistuivat.

Eläkeuudistuksen valmistelua jatkettiin työmarkkinoiden keskusjärjestöjen tekemän sopimuksen pohjalta, jossa sovittiin työeläketurvaan tehtävistä muutoksista. Hallituksen esitys työeläkejärjestelmää koskevasta lainsäädännön muuttamisesta annettiin syyskuussa. Uudistuksen tavoitteena on pidentää työuria ja pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta. Laki tulee voimaan vuoden 2017 alussa.

Työpankkikokeilua jatkettiin vuonna 2015. Työpankit (15 kpl) työllistivät 1730 henkilöä, joista 925 oli heikossa työmarkkina-asemassa. Heistä oli osatyökykyisiä 168, yli kaksi vuotta työttömänä olleita 237, yli puoli vuotta työttömänä olleita 277 ja nuorisotakuun piiriin kuuluvia työttömiä 243. Heidän työllistämisensä säästävä vaikutus julkiseen talouteen oli valtiovaranministeriön laskentakaavalla 18,3 milj. euroa. Työpankkitoiminnan kustannukset valtiolle olivat 3,2 milj. euroa. Ne koostuivat työpankeille maksetuista työllistämishyväksistä ja muista toimintamenoista (STM 1,6 milj. euroa) sekä palkkatuista (TEM 1,6 me). Työpankkikokeilua jatkuu myös vuonna 2016.

Laki ehkäisevästä päihdetyöstä tuli voimaan 1.12.2015 (523/2015). Lailla korvattiin vuoden 1982 raittiustyölaki. Laki vahvistaa paikallisen ehkäisevän päihdetyön mahdollisuuksia ehkäistä ja vähentää alkoholistia, huumeista, tupakasta ja peliriippuvuudesta aiheutuvia ongelmia. Lain toimeenpanoa tukeva laaja-alainen ehkäisevän päihdetyön ohjelma julkistettiin 1.12.2015.

Alkoholilain kokonaisuudistuksen valmistelua jatkettiin. Järjestettiin 2 alkoholilain valmistelun työpajaa, jossa eri sidosryhmät (elinkeino, virastot, ministeriöt, kansalaisjärjestöt) pohtivat yhdessä valmistelun lähtökohtia. Kokonaisuudistus pyritään antamaan eduskunnalle keväällä 2016.

Valtioneuvoston asetukseen 708 /2013 hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista liittyvä opas ”Hyvä työterveyshuoltokäytäntö” julkaistiin ja järjestettiin siihen liittyvää koulutusta. Työterveys 2025 -linjausten valmistelu eteni suunnitellusti.

Työeläkelaitosten vakavaraisuusääntelyn kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys annettiin marras-kuussa ja lait tulivat voimaan 2016. Solvenssi II toimeenpanoa jatkettiin ja laki tulee voimaan 2017. Työeläkelaitosten työkyvyn ylläpitotoiminnan sääntelyä koskeva esitystä valmisteltiin kolmikannassa.

Monikanavarahoituksen purkamista koskeva selvitys valmistui. Eläkesäätiö- ja vakuutuskassalain kokonaisuudistusta jatkettiin ja hallituksen esitys annetaan vuoden 2016 aikana. Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman valmistelu käynnistyi lähtötilanteen selvityksellä.

Työttömyysturvan- ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntien yhdistämistä koskevaa selvitystyötä jatkettiin. Muutoksenhakulautakuntien sähköiset käsittelyjärjestelmät otettiin koekäyttöön ja tuotantoon ne otetaan vuoden 2016 aikana.

Liikennevakuutuksen uudistamista koskeva hallituksen annettiin lokakuussa. Liikennevakuutuslainrakenne uudistetaan kokonaisuudessaan. Muutokset selkeyttävät ja parantavat vakuutuksenottajien sekä vahinkojen kärsijöiden asemaa ja oikeuksia. Potilasvakuutuksen uudistamista koskevaa lain valmistelua jatkettiin ja työryhmän toimikausi jatkuu toukokuulle 2016.

Ministeriö osallistui vahvasti hallitusohjelman mukaiseen kuntien lakisääteisten tehtävien sekä niiden toteuttamista ohjaavien velvoitteiden karsimistyöhön, jossa tavoitteena vähentää kuntien kustannuksia 1 miljardilla eurolla. Valtiovarainministeriön asettaman hankkeen toimikausi on 25.6.2015. - 31.3.2016. Ministeriö oli tiiviisti mukana hankkeen toimenpideohjelman valmistelussa ja esitti useita kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentävää tai supistavaa toimenpide-ehdotusta.

Työvuosia lisää

Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjauksia toteutettiin ohjelmien, hankkeiden ja muiden toimenpiteiden avulla. Niistä raportoitiin ja viestittiin eri tilaisuuksissa ja sosiaalisessa mediassa. Osatyökykyiset työssä – ohjelmasta valmistui loppuraportit ja opas osatyökykyisten työllistymisen palveluista, keinoista ja etuuksista. Ohjelman suosituksia toteutetaan hallituksen kärkihankkeessa ”Osatyökykyisille tie työelämään”, jossa jatkuu myös tiivis sidosryhmäyhteistyö.

Ammattitautien, työtapaturmien sekä koetun fyysisen ja psyykkisen kuormituksen vähentämiseksi toteutettiin mm. Työhyvinvointifoorumi, Työ- ja perhe-elämä- ja Mielekäs-ohjelma. Työhyvinvointifoorumin toiminta on hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti vakiintunut ja sen toteuttamista koordinoi jatkossa Työterveyslaitos. Työ- ja perhe-elämä- ja Mielekäs ohjelman hyvät käytännöt hyödynnettiin nykyisen hallitusohjelman kärkihankkeiden valmistelussa. Ammattitautien ilmoitusmenettelyyn kehitettiin uusi sähköisesti täytettävä lomake. Työtapaturmien vähentämistä tukemaan valmisteltiin Moderni tapaturmaohjelma. Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston ja kansallisten sidosryhmien kanssa toteutettiin Terveellinen työ - Stressi hallinnassa -kampanja, jolla lisättiin yhteiskunnassa tietoisuutta työelämän psykososiaalisen kuormituksen vähentämisestä.

Työsuojelu- ja työterveysyhteistyötä kehitettiin valmistelemalla ”Yhden luukun toimintamalli” pohjautuen Ahtelan raportin ”Työ hyväksi: Sanoista tekoihin - tekemistä kaikille” esityksiin ja sidosryhmien kanssa käytyihin neuvotteluihin. Vuoden 2014 lopussa julkaistu laskelma menetetyt työpanoksen kustannuksista lisäsi yhteiskunnallista keskustelua poissaolojen vaikutuksista työn tuottavuuteen.

Työsuojeluvalvonta

Ministeriö vastaa työsuojeluviranomaisten eli aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden tulosohjauksesta. Työsuojelun vastuualueet valvoivat työsuojelusäännösten noudattamista työpaikolla tulossopimuksissa sovitun mukaisesti. Valvonnan vaikuttavuuden tehostamiseksi ja palveluprosessien sujuvoittamiseksi valmisteltiin STM:n asetuksen muutos (1494/2015) erikoistumistehtävien keskittämiseksi tietyn vastuualueen hoidettavaksi. Vuonna 2015 ministeriön johdolla laadittiin kolmikantaisesti työsuojeluvalvonnan linjaukset määrittävä ”Työsuojelun vastuualueiden runkosuunnitelma 2016 - 2019”. Linjaukset perustuvat ministeriön valmistelemaan toimintaympäristöanalyysiin työsuojeluvalvonnasta.

Työsuojeluviranomaisten toiminnan vaatimuksenmukaisuuden ja tuloksellisuuden varmistamiseksi ministeriö laati työsuojeluviranomaisen seuraamusharkintaa koskevan ohjeen sekä päivitti yleisen valvontaohjeen, fyysistä väkivaltaa, ulkomaisen työvoiman käyttöä sekä yhdenvertaisuuden ja syrjinnän valvontaa koskevat ohjeet. Lisäksi käynnistettiin kosteus- ja homevaurioita sekä häirintää ja epäasiallista kohtelua koskevien valvontaohjeiden päivittäminen.

Työsuojeluhallinto toteutti harmaan talouden torjuntaohjelmaa valvomalla tilaajavastuulain noudattamista, ulkomaisen työvoiman oikeutta työskennellä Suomessa sekä rakennusalan tunnustekorttia. Työsuojeluvälvönnön toimintaedellytyksiä harmaan talouden torjuntaan parannettiin mm. valmistelemalla työsuojeluviranomaisten tiedonsaantioikeuksien laajentamista parantavaa lainsäädäntöä.

1.4.2.2 Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin

Toimintavuoden keskeisimpiä tehtäviä on ollut sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen valmistelu. Uudistuksen toteuttamiseksi on valmisteltu hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaiksi (HE 324/2014 vp) raukesi eduskunnassa keväällä 2015. Valmistelu käynnistettiin uudestaan pääministeri Sipilän hallitusohjelman pohjalta, jonka mukaan uudistuksen tavoitteena on kaventaa terveyseroja sekä parantaa kustannusten hallittavuutta. Hallituksen linjauksen mukaan uudistus toteutetaan perustamalla maahan 18 itsehallintoaluetta (maakuntaa), joita johtavat vaaleilla valitut valtuustot. Maakunnilla on sosiaali- ja terveyspalveluiden lisäksi myös muita tehtäviä.

Suomeen on siis perusteilla uusi, demokraattinen julkisen hallinnon taso, jolla on merkittävä osuus sekä nykyisistä kuntien tehtävistä että aluehallinnon tehtävistä. Järjestämisuudistuksen rinnalla laajennetaan myös sosiaali- ja terveyspalveluiden valinnanvapautta ja uudistetaan palveluiden monikanavainen rahoitus. Tarkoitus on siis uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja rahoitus, julkisen hallinnon rakenne ja tehtävien jako sekä palveluiden tuottamisen periaatteet kokonaisuudessaan.

Uudistus on suuri ja se toteutetaan varsin tiukassa aikataulussa porrastetusti siten, että ensin perustetaan maakunnat ja toteutetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisuudistus, ja sen rinnalla valmistellaan valinnanvapaus- ja monikanavarahoitusuudistusta. Valmistelu tapahtuu sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön yhteisessä hankkeessa (STM068:00/2015), jonka puitteissa laaditaan säännökset uusien itsehallintoalueiden perustamiseksi, niiden hallinnoksi ja rahoittamiseksi sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseksi uusilla alueilla.

Valmisteluorganisaatiossa työskentelee suoraan tai välillisesti satoja sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtiovarainministeriön virkamiehiä. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseksi ja maakuntien perustamiseksi laadittava hallituksen esitys annettaisiin eduskunnalle jo loppuvuodesta 2016. Uudet demokraattiset maakunnat aloittavat toimintansa 1.1.2019. alkaen.

Uusi sosiaalihuoltolaki tuli voimaan toimintavuonna osana sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistusta. Lain toimeenpanoa tuettiin 12 paikkakunnalle ulottuneella toimeenpanon aluekierroksella sekä valmistelemalla opas. Sosiaalihuoltolaki edistää sosiaalipalvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja siirtää painopistettä korjaavista toimista varhaiseen tukeen. Laki vahvistaa asiakaslähtöisyyttä ja tukee sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja hallituksen kärkihankkeiden toteuttamista. Uudistus tiivistää viranomaisten yhteistyötä ja velvoittaa tiedottamaan siitä minkälaisia palveluja on mahdollista saada, miten niitä voi hakea ja mitkä ovat palvelujen saamisen perusteet.

Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston työ vakiintui, ja ensimmäisiä suosituksia valmisteltiin. Yhtenäisten hoidon perusteiden päivitys eteni kiireellisen hoidon ja vanhusten pitkäaikaisen laitoshoidon kriteerien valmistelulla.

Monialainen kuntoutusselvitys eteni erillisselvityksillä ammatillisesta kuntoutuksesta ja kuntoutuksen rahoituksesta. Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä uudistavan työryhmän määräaika jatkettiin maaliskuun loppuun 2016 Sote-uudistuksen vaikutusten huomioimiseksi.

Mieli -suunnitelman (2009–2015) toimeenpanon ulkoinen arviointi ja arviomuistiot nykyisen mielen-terveys- ja päihdelainsäädännön toimivuudesta ja uudistustarpeista valmistuivat vuoden lopussa.

Elinluovutusta ja elinsiirtoja koskeva kansallinen toimintasuunnitelma vuosille 2015–2018 valmistui keväällä 2015.

Erikoislääkärikoulutuksen siirto STM:öön toteutettiin ja käynnistettiin Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ammattihenkilöiden valvontalautakunnan jaoston toiminta. Lisäksi käynnistettiin tarveselvitys ja strategiatyö.

Toimeentulotuen perusosan toimeenpanon ja maksatuksen siirtoa kunnista Kansaneläkelaitokselle koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle tammikuussa 2015. Laki tulee voimaan 1.1.2017. Ministeriö on jatkanut lain toimeenpanoon liittyvää valmistelua yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen, Suomen Kuntaliiton ja THL:n kanssa. THL on valmistellut uudistuksen vaikuttavuusarviota.

Uusi laki yleisestä asumistuesta tuli voimaan vuoden 2015 alusta lukien. Lain vaikutusarviota on tehty Kansaneläkelaitokselle kertyvän tilastotiedon avulla. Yleiseen asumistukeen sisällytettiin säädös tuen saajan ansiotulovähennyksestä, joka tuli voimaan 1.9.2015. Loppuvuoden aikana valmisteltiin hallituksen esitys yleisen ja eläkkeen saajien asumistukilakien yhdistämiseksi hallitusohjelman mukaisesti. Hallitus päätyi kuitenkin muuttamaan hallitusohjelman tavoitetta ja esitystä ei annettu eduskunnalle.

Sosiaalihuollon työelämäosallisuutta (ns. TEOS lainsäädäntö) koskeva uudistus sisällytettiin osaksi hallituksen kärkihanketta Osatyökykyisille väyliä työhön. Uudistuksella selkeytetään työvoimahallinnon ja kuntien sosiaalihuollon välistä tehtävänjakoa vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseksi sekä luodaan vaihtoehtoisia osallistumismalleja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville työkäisille.

Osana nuorisotakuu kärkihanketta valmisteltiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapojen uudistamista, siten että vahvistetaan erityisesti nuorten toimintakykyä ja psykososiaalisia voimavaroja parantavia toimintoja.

Asumisperusteisen sosiaaliturvan kohdentumista kv-tilanteissa toteutettiin hallituksen kärkihankkeiden yhteydessä. Maahanmuuton kustannuksia ryhdyttiin selvittämään sekä valmistelemaan maahanmuuttajien kotoittamistulua. Ei-aktiivien sosiaaliturvaoikeuksien osalta tehtiin oikeustapausten vaikutusten arviointia.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2012 - 2015 toteutui hyvin, ja sen loppuraportti valmistui. Myös hallituskauden samapalkkaisuusohjelma toteutettiin suunnitelman mukaisesti, ja sen ulkopuolinen arvio valmistui. Päättiin valmistella hallituksen tasa-arvo-ohjelma myös uudelle hallituskaudelle. Myös uuden samapalkkaisuusohjelman valmistelu käynnistyi, ja jatkotoimenpiteitä suunniteltiin yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa.

1.4.2.3 Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta tuli voimaan vuonna 2009. Vuonna 2013 ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita oli 74 ja vuoden 2016 alusta lähtien 62. Poikkihallinnollista ja kuntien välistä yhteistyötä tarvitaan, jotta saadaan vähennettyä ilman, maaperän, veden tai ruoan välityksellä aiheutuvia terveysriskejä. Vesivälitteisiä epidemioita on viime vuosina ollut muutama vuodessa, ja niistä sairastuneiden henkilöiden määrä on vaihdellut muutamasta kymmenestä muutama sataan. Kansallisen talousveden turvallisuussuunnitelman odotetaan parantavan talousveden turvallisuuteen liittyvää riskiarviointia ja -hallintaa kaikilla vesilaitoksilla. Äidinmaidosta mitattujen ympäristömyrkköjen (dioksiinien ja PCB-yhdisteiden) pitoisuudet ovat olleet viime vuosina laskussa, mikä on osoitus väestön kemikaalialtistumisen vähenemisestä ja lainsäädännön toimivuudesta.

Valtioneuvosto päätti 19.12.2013 toimeenpanna eduskunnan kirjelmän 5/2013 kannanotot rakennusten kosteus- ja homeongelmien poistamiseksi, joista osa koski myös STM:n hallinnon alaa. Tähän liittyen ministeriö on mm. säätänyt rakennusten terveyshaittoja selvittäville asiantuntijoille lakisääteiset pätevyysvaatimukset ja edistänyt yhteistyössä OKM:n ja YM:n kanssa pätevyysvaatimuksiin liittyvien osaamistavoitteiden sisällyt-

tämistä alan opintoihin sekä ollut aktiivisesti mukana kosteus- ja hometalkoiden toimeenpanossa ja siihen liittyvässä viestinnässä. Ministeriössä toimivassa ympäristöherkkyysverkostossa on pyritty selvittämään ympäristöherkkyteen liittyviä ilmiöitä ja keinoja potilaiden kuntouttamiseksi. Verkoston esityksestä ympäristöherkkyydelle annettiin mm. oma diagnoosinumero, joka tuli voimaan vuoden 2015 alusta.

Säteilylainsäädännön kokonaisuudistusta ja EU-Basic Safety Standard -direktiivin täytäntöönpanoa valmistelemaan asetettiin ohjausryhmä. Uudistusta on valmisteltu ohjausryhmän asettamissa ala-työryhmissä.

Kemikaalilainsäädännön (REACH- ja CLP-asetukset) täytäntöönpano eteni odotetusti. Vuoden aikana on annettu muun muassa useita REACH-asetuksen mukaisia täytäntöönpanoasetuksia ja päätöksiä. Erityistä huolta aiheuttavia aineita koskevien lupapäätösten määrä kasvoi selvästi. Viime vuonna luvansaajien joukossa oli ensimmäisen kerran myös suomalaisia yrityksiä. Kosmetiikka-asetuksen täytäntöönpano on myös edennyt odotetulla tavalla. Suomi on nostanut aktiivisesti keskusteluun eräitä erityisen herkistäviä säilöntäaineita niiden käytön kieltämiseksi.

Sote tiedonhallinnan strategisessa ohjauksessa painopisteenä oli kansalaisten sähköisten palveluiden toimeenpano, sote-kokonaisarkkitehtuurityö sekä sote-tietojen käyttöön ja henkilörekistereihin liittyvä lainsäädäntötyö.

Sote-tieto hyötykäyttöön 2020 -strategian toimeenpano etenee ja toimeenpanosuunnitelmassa määritellyt kokonaisuudet on käynnistetty. Toimeenpano on kytketty erityisesti ohjauksen osalta sote-uudistuksen valmisteluun. Kanta-palveluiden käyttö on edennyt julkisen sektorin osalta suunnitellusti mutta yksityisen sektorin potilastiedon arkistoon liittyminen on viivästynyt. Yhteistyötä ja koordinaatiota sosiaali- ja terveydenhuollon laajojen alueellisten digitalisaatiohankkeiden kanssa on tiivistetty. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen yhteiskäyttöä sekä valtakunnallisten henkilörekistereiden ja tiedon toissijaista käyttöä koskevan lainsäädännön uudistaminen on käynnistetty. Kansalaisten sähköisten palveluiden kehittämisessä SADE-ohjelma päättyi. Ohjelman tavoitteet eivät kaikilta osin täytyneet, mutta kehittämistä jatketaan osana digitalisaatio- ja kokonaisarkkitehtuurityötä.

1.4.2.4 Hallituksen kärkihankkeet

Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaisesti käynnistettiin viiden kärkihankkeen valmistelu ja toteutus heti uuden hallituksen nimittämisen jälkeen. Kärkihankkeiden resursointi varmistettiin kehys ja talousarviovalmistelussa ja niiden sisällöllinen suunnittelu toteutettiin hallinnonalarajat ylittävällä yhteistyöllä. Kärkihankesuunnitelmat hyväksyttiin hyvinvoinnin ja terveyden ministerityöryhmässä.

Palvelut asiakaslähtöisiksi -kärkihankkeessa uudistetaan asiakkaan asemaa, toimintamalleja ja tietojen käyttöä. Osahankkeina toteutetaan julkinen palvelulupaus, kokemusasiantuntijuus ja asiakkaan osallistuminen, omahoito ja sähköiset palvelut, palvelusetelikokeilu, perustulokokeilu ja asumisperusteinen sosiaaliturva. Perustulokokeilusta on käynnistetty jo ennakoivasti valtioneuvoston tutkimusrahoituksella selvitys kokeilun järjestämisestä. Asumisperusteisen sosiaaliturvan selvitys käynnistettiin syksyllä 2015. Myös muut osahankkeet etenivät lukuun ottamatta palvelusetelikokeilua. Sen toteuttaminen riippuu valittavasta valinnanvapausmallista ja siihen liittyvästä selvitystyöstä sekä osahankkeen valmisteluresursseista.

Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta -kärkihankkeessa toimeenpannaan poikkialueellista ja järjestöjen kanssa yhteistyössä tehtävää muutosta. Hankkeessa vaikutetaan keskeisiin hyvinvointi- ja terveyseroja määrittäviin tekijöihin ja ihmisten kykyyn ottaa vastuuta. Hankkeen toteuttamista valmisteltiin laaja-alaisessa valmistelutyössä yhteistyötahojen kanssa. Hankkeen keskeiset toimenpiteet kohdistuvat terveiden elintapojen kuten liikunnan lisäämiseen, mielenterveyden edistämiseen ja rakennusten terveellisyyden edistämiseen. Näistä valitaan vuoden 2016 alussa käytännön toimet.

Lapsi - ja perhepalveluiden muutosohjelma -kärkihankkeessa kehitetään lapsi- ja perhelähtöisiä palveluja koko palvelujärjestelmän laajuudella hallintorajat ylittäen. Hanke painottaa lasten ja perheiden omien voi-

mavarojen vahvistamista, lähtökohtana lapsen etu ja perheiden monimuotoisuus. Hanke muokkaa palveluita hajanaisista yhteensovitettuihin, palokuntatoimista oikea-aikaisiin ja hankeähkystä pysyvään muutokseen. Hankesuunnitelman valmistelussa mukana on ollut osallistujia hallintokuntarajat ylittäen, sekä valtionhallinnosta että palveluissa toimivista. Järjestöt ovat olleet merkittävässä roolissa valmistelussa. Valmistelun aikana pidettiin mm. yli 50 eri tilaisuutta.

Hankesuunnitelma jäsentää ohjelman vaiheisiin, joissa muutostyötä vahvistetaan käytäntöjä ja palvelukokonaisuuksia mallintamalla, kuntakokeilulla ja käynnistämisavustuksilla. Kärkihankkeen hankesuunnitelmaa viimeistellään Otakantaa-palvelussa julkisen kommentoinnin.

Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa sekä vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa -kärkihankke painottaa kotiin annettavien ja toimintakykyä edistävien palvelujen kehittämistä. Asumisen uusia muotoja lisäämällä sekä omais- ja perhehoitajien hyvinvointia parantamalla lisätään mahdollisuuksia valintoihin ja kotona asumiseen. Palvelujen entistä parempi koordinaatio tehostaa toimintaa. Kärkihankkeen hankesuunnitelma sisältää uudistuksia linjaavan valtioneuvoston periaatepäätöksen valmistelun. Hankkeessa on tehty tiivistä poik-kihallinnollista työtä ja sen toimenpiteissä koordinaatorakenteen muodostaminen on keskeistä.

Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihankkeen lähtökohtana on osatyökykyisyyden ja hyödyntämättömän työkyvyn kustannusten tunnistaminen yhteiskunnassa. Hanke uudistaa palvelujärjestelmää ja työpaikkoja osatyökykyisten työllistymiseksi sekä kannustinloukkujen poistamiseksi. Hankesuunnitelmaa valmisteltiin syksyn ajan tiiviisti ja hyvässä yhteistyössä toimijoiden kanssa. Työnantajat ovat tässä hankkeessa tärkeä sidosryhmä. Hanke jakautuu projekteihin, jotka on suunniteltu ja vaiheistettu. Kärkihankkeen toimeenpano käynnistettiin suunnitelman valmistelun ohella suunnitellusti.

1.4.2.5 Yhteistyö turvaa hyvinvoinnin

Vaikuttamista kansallisesti

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vastaa monista ihmisten arkeen, terveyteen ja toimeentuloon liittyvistä asioista. Sen vuoksi sen käsittelemät asiat kiinnostavat niin kansalaisia, päättäjiä kuin muitakin sidosryhmiä ja yhteistyökumppaneita. Yhteistyökumppaneilla on erityisen tärkeä rooli uudistusten valmistelussa ja toimeenpanossa.

Kertomusvuonna käsiteltiin 1 231 uutta kansalaiskirjettä, järjestettiin kuulemistilaisuuksia ja käynnistettiin 26 työryhmää, joissa oli sidosryhmien edustus. Eduskunnan kirjallisia kysymyksiä käsiteltiin 145.

Sote-uudistuksen viestintä käynnistyi uuden hallituskauden myötä ja uudistuksesta viestittiin aktiivisesti syksyllä 2015. Hallituksen kärkihankkeiden viestinnän ja vuorovaikutuksen suunnittelu käynnistyi osana kärkihankkeiden valmistelua. Eläkeuudistuksen ja Osatyökykyiset työssä -ohjelman viestintään panostettiin aktiivisesti.

Valmisteltiin kansainvälisten asioiden viestinnän linjaukset. Kansainvälisessä viestinnässä ja vaikuttamisessa keskityttiin EU-asioihin, WHO-yhteistyöhön ja maailmanlaajuisen terveysturvaohjelman Global Health Security Agendan tukemiseen Suomen puheenjohtajuuskaudella. Ministerit ja virkajohto vaikuttivat STM:n toimialan asioihin kansainvälisillä areenoilla ja vierailuiden yhteydessä. Käynnistettiin valmistelut Suomen puheenjohtajuuteen Pohjoismaiden ministerineuvostossa vuonna 2016.

Stm.fi-verkkopalvelu uudistettiin osana valtioneuvoston yhteistä verkkoviestinnän kehittämishanketta. Uusittu verkkopalvelu avattiin kesäkuussa. Venäjänkieliset verkkosivut avattiin marraskuussa. Ministeriön erillis-sivustoista uudistettiin lisäksi romani.fi etene.fi, tukija.fi, geeniteknikan lautakunnan ja kemikaalineuvottelukunnan sivut. Lisäksi avattiin uudet erillis-sivustot palveluvalikoima.fi, alueuudistus.fi ja vakuutuskorvaukset.fi. Hallituksen kärkihankkeille perustettiin omat sivut. STM-konsernin verkkopalvelujen kehittämishankkeessa uudistettiin Valviran, STUKin, Fimean ja työsuojelun verkkopalvelut.

Visuaalista viestintää kehitettiin ja jatkettiin tiedon visualisointia. Tuotettiin yhteensä 54 videota sisäisen ja ulkoisen viestinnän tarpeisiin. STM:n Twitter-tili sai runsaasti uusia seuraajia, nyt heitä on noin 11 000.

Syksyllä teetettiin joka kolmas vuosi median näkemyksiä ja odotuksia selvittävä hallinnonalan yhteinen mediabarometri. Kaikkien hallinnonalan yhteisöjen mediakuvaindeksi on parantunut. Toimittajat toivovat STM:n ja koko hallinnonalan viestinnältä ennakoivaa otetta, avoimuutta ja selkeyttä. Ministeriön viestintää pidetään luotettavana ja asiantuntevana.

STM järjesti SuomiAreena-tapahtumassa tilaisuuden sidosryhmille sekä keskustelutilaisuuden sote-uudistuksesta. HyväSuomi-kurssi uudistettiin ja suunniteltiin seuraavan kurssin sisältö.

Kunnille suunnattu sosiaali- ja terveydenhuollon uutiskirje ilmestyi seitsemän kertaa. Julkaisuja ilmestyi 19 joista 16 julkaistiin vain verkossa. Lisäksi tehtiin kuusi esitettä kieliversioineen. STM:n ja THL:n yhteinen Tesso-lehti ilmestyi vuonna 2015 neljä kertaa. Siirrettiin julkaisujen ja esitteiden tuotanto valtioneuvoston hallintoyksikköön (VNHY) ja osallistuttiin ministeriöiden välisen yhteistyöryhmän toimintaan. Otettiin käyttöön VNHY:n ministeriöille kilpailuttama painatussopimus.

Vaikuttamista kansainvälisesti

Toimintavuonna kansainvälisistä asioista keskeisin oli ebolaepidemia ja sen johdosta alkanut keskustelu siitä, miten maailma ja ennen kaikkea Maailman terveysjärjestö WHO voisi paremmin varautua terveyshätätilanteisiin. Mikrobilääkeresistenssi, jota kuvataan vuosisadan suurimmaksi terveyshaasteeksi, oli aiheena useissa kansainvälisissä kokouksissa, joissa STM:n tulokulmana oli tehokkaiden mikrobilääkkeiden saataavuuden varmistaminen.

Suomi haki aktiivisesti tukea muilta jäsenmailta EU-eläinlääkeasetuksen mikrobilääkeresistenssiä koskevien säädösten vahvistamiseen. Vuoden loppupuolella merkittävästi lisääntyneen maahanmuuton terveys- ja sosiaalivaikutuksia käsiteltiin useilla eri EU- ja kansainvälisillä foorumeilla. STM osallistui EU:n TSTK-neuvoston ja epävirallisten terveysministerikokousten, EU:n sosiaalisen suojelun komitean, WHO:n hallintoelinten, UNAIDS:n ohjelmakomitean sekä YK:n sosiaalisen komitean ja vammaissopimuksen kokouksiin ja niitä koskevien Suomen ja EU:n kantojen ja puheenvuorojen valmisteluun.

Suomi oli näkyvästi esillä terveysturvallisuuteen liittyvissä kansainvälisissä kokouksissa terveysturvallisuuskumppanuusohjelma (Global Health Security Agenda, GHSA) puheenjohtajana. Suomen johdolla on luotu ja toimeenpantu maiden kapasiteetin ulkoisen arvioinnin menetelmä. Suomi jatkaa tämän toiminnon johdossa koko ohjelman ajan.

YK:ssa hyväksyttiin syyskuussa uudet kestävän kehityksen tavoitteet ja toimintaohjelma, jonka valmisteluihin osallistuttiin aktiivisesti osana kansallista valmistelua. Suomi toimi Maailman terveysjärjestö WHO:n Euroopan alueen pysyvän komitean jäsenenä edistäen erityisesti hyvää hallintoa.

Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysturvallisuuden ministerikokouksessa vahvistettiin kumppanuuden strategia 2020, strategian toimintasuunnitelma sekä antimikrobiresistenssiä koskeva julkilausuma.

Suomen pohjoismaisen puheenjohtajuuskauden 2016 valmistelu jatkui toimintavuonna. Käynnistettiin STM:n, OKM:n ja TEM:n yhteinen prioriteettihanke ”Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020”. Tasa-arvoministerineuvoston teemoina olivat sukupuolenmukaisen segregaaation vähentäminen koulutuksessa, seksismin ja vihapuheen demokratiavaikutukset sekä muuttoliikkeen vaikutukset yhteisöjen sukupuolirakenteeseen syrjäseuduilla, erityisesti Grönlannissa ja Färsaarilla.

Pohjoismaisen ministerineuvoston Suomen puheenjohtajuusvuoteen liittyen käynnistettiin pohjoismaiden työsuojeluhallintojen yhteisen työympäristökongressin suunnittelu, kongressin teema on riskiperusteinen valvonta.

Naisiin kohdistuvan väkivallan sekä perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus (ns. Istanbulin sopimus) tuli Suomessa voimaan 1.8.2015. Ministeriössä valmisteltiin myös lainsäädäntömuutoksia YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaatmiseksi.

Jatkettiin ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon kehittämistä erityisesti osallistamalla valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeusverkoston toimintaan sekä jatkamalla ministeriön oman perus- ja ihmisoikeusverkoston työtä. Myös kauppapoliittisten asioiden hoitoon panostettiin entistä enemmän.

Toimintavuonna jatkettiin osallistumista Team Finland toimintaan ja edistettiin terveysalan kansainvälistymistä ministerivetoisilla delegaatiomatkoina Arabiemiraatteihin ja Singaporeen.

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston ja kansallisten sidosryhmien kanssa toteutettiin Terveellinen työ - Stressi hallinnassa! – kampanja.

Kansainvälisessä viestinnässä keskityttiin maailmanlaajuisen terveysturvaohjelman Global Health Security Agendan edistämiseen Suomen puheenjohtajuuskaudella. Ministerien ja kansliapäällikön kansainvälistä viestintää tuettiin matkojen ja ulkomaisten vierailuiden yhteydessä. Valmisteltiin kansainvälisten asioiden viestinnän linjaukset.

Valmiusasiat

Vuoden 2015 valmiusasioiden toiminnassa näkyivät hallitusohjelma, itsehallintoalueuudistus sekä sosiaali- ja terveyspalvelurakennemuutos. Euroopan turvallisuustilanteen merkittävä muutos heijastui voimakkaasti valmiusasioiden toimintaan. Afrikan Ebola- epidemia käynnisti Unionin valmiusjärjestelmien ja avunannon kehittämistyön, joka edelleen lisääntyi turvapaikanhakijatilanteen ja Pariisin marraskuisen terroristi iskun takia.

Turvapaikanhakijatilanne tiivistä valtioneuvostossa ministeriöiden yhteistyötä. Ministeriö vastasi turvapaikanhakija tilanteen julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon kuormituksen kartoituksesta ja seurannasta.

Ministeriö osallistui valtioneuvostossa käynnissä olevan lainsäädännön kehittämiseen, jolla pyritään mahdollistamaan Suomen tehokas toiminta häiriötilanteissa. Tähän liittyy myös Unionin pelastuspalvelumekanismin kehittäminen siten, että myös sosiaali- ja terveydenhuolto voi osallistua kansainvälisiin avustustoimiin mekanismin kautta.

Ministeriö on osallistunut useisiin harjoituksiin, joissa on kehitetty mm. häiriöiden tilannekuvan tekemistä ja johtamista sekä varautumista poikkeusoloihin. Ministeriö otti osaa myös useisiin kansallisiin valmiusharjoituksiin ja kansainvälisiin harjoituksiin. Tärkeimpiä ovat olleet Barents-rescue harjoitus sekä NATO:n kriisijohtamisharjoitus CMX.

STM:n ja konsernin johtaminen ja prosessit kuntoon

STM:n hallinnonalan konserniohjauksen ja -yhteistyön uudistamista jatkettiin koko hallinnonalan toiminnan vaikuttavuuden parantamiseksi. Kartoitettiin yhteistyömahdollisuuksien lisäämistä hallinnonalalla ja tiivistettiin konserniyhteistyötä uuden hallitusohjelman toimeenpanon suunnittelussa ja toimeenpanossa hallinnonalalla. Vakiinnutettiin konsernijohtoryhmän työskentelymuoto. Otettiin käyttöön uutena yhteistyöfoorumina konsernin teemapäivä, jossa tämän vuoden teemana oli Tiedon hyödyntäminen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Ministeriön tukipalvelut siirrettiin 1.3.2015 alkaen valtioneuvoston kanslian yhteyteen perustettuun valtioneuvoston hallintoyksikköön. Siirto koski mm. kiinteistö-, virasto-, ICT-, käänös- ja kirjaamopalveluja sekä joiltain osin henkilöstöhallinnon palveluja (työterveyshuolto, osa henkilöstökoulutuksesta). Tähän liittyen

ministeriön toimintamenomomentilta siirrettiin 10 kuukauden menoja vastaavat resurssit valtioneuvoston kansliaan.

Ministeriössä ja hallinnonalalla otettiin valtiohallinnon yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmä (KIEKU) käyttöön 1.10.2015 alkaen. Järjestelmän käyttöönoton lisäksi uudistus toi mukanaan työajan kohdennuksen ja KIEKU:n mukaiset talous- ja henkilöstöhallinnon prosessit. Kokonaisuutena uudistus oli iso ja työläs, mutta sekä ministeriö että hallinnonala selvisivät käyttöönotosta hyvin. Teknisen käyttöönoton jälkeen on jatkettu KIEKU:n tuomien uusien mahdollisuuksien huomioimista ministeriön työkäytännöissä ja prosesseissa.

Vahvistettiin hankehallintaa ministeriössä. Hallituksen kärkihankkeiden ja projektien tueksi ryhdyttiin ottamaan systemaattisesti käyttöön hankesalkkua, joka parantaa hankkeiden ja projektien hallintaa ja seurantaa. Suunniteltiin ja otettiin käyttöön uusi lainsäädännön hallintaväline.

Käynnistettiin STM:n toiminnan kehittämisen ohjausryhmän työ, joka kokoaa yhden kokonaisuuden alle ministeriön laaja-alaiset kehittämistehtävät ja -hankkeet ja vie niiden kehittämistä eteenpäin. Kokonaisarkkitehtuurityötä jatkettiin suunnitelman mukaisesti. Kohdealueen ylätason kokonaisarkkitehtuurikuvaus valmistui ja Fimea saavutti arkkitehtuurin perustason, muilla hallinnonalan laitoksilla työ jatkuu. Hallinnonalan yhteisten prosessien ja tietojärjestelmien arkkitehtuurihallinta käynnistettiin tavoitteen mukaisesti.

Hallinnonalan tietohallinnon linjauksien vuosille 2015-2017 toimeenpanosuunnitelmat ja niiden täytäntöönpano käynnistettiin sovituilta osin. Tietohallinnon toimintamallit kartoitettiin ja merkittävimmät kehittämis-kohteet on tunnistettu. Tämän pohjalta laadittiin alustavat suunnitelmat toiminnan tehostamiseksi. Tavoitteeksi asetettu sähköinen allekirjoitus ja arkistointi- projekti siirtyi valtioneuvoston hallintoyksikön vastuulle, jonka vuoksi toiminnallisuuksia ei vielä otettu käyttöön.

Henkilöstöpoliittiset linjaukset integroidaan toimintaan

Ministeriön henkilöstöpolitiikan keskeiset tavoitteet olivat, että ministeriössä on tehtäviä vastaava henkilöstö ja että ministeriössä on varmistettu hyvä johtaminen sekä henkilöstön työn tukeminen ja kehittäminen. Toimintamäärärahojen laskeva taso kehyskaudella edellytti, että työt priorisoitiin ja vain hallitusohjelmasta aiheutuvat ja muut välttämättömät tehtävät sisällytettiin vuoden 2016 toimintasuunnitelmaan. Ministeriö laati toimintamenojen sopeuttamissuunnitelman vuosille 2015 - 2020. Pääosa supistuksista kohdistuu palkkamenoihin (vähennys noin 45 virkaa/40 htv). Ministeriö saavutti työtyytyväisyysbarometrin indeksille asetamansa tavoitetason, joka on valtion ja ministeriöiden keskiarvoa korkeampi. Sairauspoissaolojen määrää koskevaa tavoitetasoa ministeriö ei saavuttanut, vaikka sairauspoissaolojen määrä väheni selvästi edellisestä vuodesta.

Ministeriön kirjanpitoyksikköön kuuluvat muut yksiköt

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan (SOMLA) tuli vireille vuonna 2015 yhteensä 28 524 valitusasiaa tai poistohakemusta. Vireille tulleiden asioiden määrä kasvoi vuoden aikana 16 prosenttia. Asiamäärät ovat kasvaneet voimakkaasti kesästä 2014 alkaen. Asiamäärät kasvoivat 35 prosenttia verrattuna vuoteen 2013, jolloin vireille tuli yhteensä 21 079 asiaa. Vuonna 2015 sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa ratkaistiin yhteensä 25 670 asiaa. Ratkaistujen asioiden määrä kasvoi edellisestä vuodesta 12 prosenttia.

Valitusasioiden käsittelyaika pysyi edellisen vuoden tasolla. Vuoden keskimääräinen käsittelyaika oli 7 kuukautta (7 kk v. 2014). Joulukuun keskimääräinen käsittelyaika oli kuitenkin edellistä vuotta korkeampi 7,2 kuukautta (6,4 kk v. 2014). Tämä kertoo siitä, että valitusasioiden käsittelyaika on kääntynyt kasvuun. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan taloudellinen tehokkuus päätöksen käsittelyhintaan perus-

tuen oli 188 euroa ratkaisulta. Käsittelyhintaa laskettaessa menoista on vähennetty sähköistä asianhallintaa koskevan projektin kustannukset (161 039 €). Toiminnan tuottavuus oli 433 ratkaisua henkilötyövuodelta.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnassa (TTLK) tuli vireille vuonna 2015 yhteensä 13 221 uutta asiaa. Vireille tulleiden asioiden määrä kasvoi 20 prosentilla edellisvuodesta. Vuonna 2015 työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnassa ratkaistiin yhteensä 10 082 asiaa. Ratkaistujen asioiden määrä oli käytännössä sama kuin edellisenä vuonna (-0,6 prosenttia). Valitusasioiden keskimääräinen käsittelyaika nousi edellisen vuoden tasosta ollen 7,5 kuukautta (7 kk v. 2014). Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan taloudellinen tehokkuus oli päätöksen käsittelyhintaan perustuen 251 euroa ratkaisulta. Käsittelyhintaa laskettaessa menoista on vähennetty sähköistä asianhallintaa koskevan projektin kustannukset (93 000 €). Toiminnan tuottavuus oli 433 ratkaisua henkilötyövuodelta. Toiminnan tuottavuus oli 310 ratkaisua henkilötyövuodelta.

Taulukko 7. STM:n kirjanpitoyksikön muiden yksiköiden kustannukset vuosina 2013–2015, euroa

	SOMLA			TTLK		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Käytettävissä	4 520 000	5 355 499	6 246 152	2 363 000	2 656 664	2 939 916
Menot	3 816 501	4 619 346	4 911 254	2 008 209	2 446 747	2 651 977
Henkilötyövuodet	57,81	56,86	59,28	30,15	31,62	32,52
Kustannukset	3 816 501	4 619 436	4 911 254	2 008 209	2 446 747	2 651 977
Kustannukset/htv	66 018	81 240	82 848	66 607	77 379	81 549

1.4.3 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Ministeriön palvelukyvyn sekä suoritteiden laadun parantamiseksi vahvistettiin hankehallintaa, Käynnistettiin STM:n toiminnan kehittämisen ohjausryhmän työ sekä suunniteltiin ja otettiin käyttöön uusi lainsäädännön hallintaväline. Hallituksen kärkihankkeiden ja projektien tueksi otettiin käyttöön hankesalkkua, joka parantaa hankkeiden ja projektien hallintaa ja seuranta.

Kokonaisarkkitehtuurityötä jatkettiin suunnitelman mukaisesti. Kohdealueen ylätasoin kokonaisarkkitehtuurikuvaus valmistui. Hallinnonalan yhteisten prosessien ja tietojärjestelmien arkkitehtuurihallinta käynnistettiin tavoitteen mukaisesti.

1.4.4 Valtionavustusten vaikuttavuus

Kaste-ohjelma

Momentin 33.60.31 määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeisiin myönnettäviin valtionavustuksiin, pitkäaikaisasunnottomien tukipalvelujen järjestämiseen, kehittämishankkeiden valvontaan ja tarkastukseen sekä kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanoon. Momentin määräraha vuoden 2015 talousarviossa oli 4,2 milj. euroa. Avustukset kohdennettiin erityisesti paljon eri palveluja käyttävien palveluketjujen tehostamiseen, lasten ja perheiden palvelujen uudistamiseen sekä pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseen.

Kaste-ohjelma päättyi vuoden 2015 lopussa. Hankerahoitusta myönnettiin ohjelmakauden (2012–2015) aikana yhteensä 45,9 miljoonaa euroa. Avustusta sai yhteensä 34 Kaste-ohjelman mukaista kehittämishanketta (yhteensä 36,1 milj. euroa) ja kymmenelle suurimmalle kaupungille myönnettiin yhteensä 9,8 milj. euroa rahoitusta pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseen (ohjelmallinen yhteistyö YM:n kanssa).

Hankerahoituksella on saatu aikaan merkittäviä parannuksia ja taloudellisia säästöjä eri puolilla Suomea esimerkiksi lasten, nuorten ja lapsiperheiden auttamisluotoissa. Uusissa varhaisen tuen palvelukokonaisuuksissa avun saa entistä nopeammin, mikä vähentää inhimillistä kärsimystä ja taloudellisia kustannuksia. Perusterveydenhuollossa hoito- ja palvelusuunnitelmien käyttöönotolla ja uudella työnjaolla on saatu lyhennettyä terveyskeskusten jonoja ja tehostettua sosiaalitoimen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä. Kaikki Kaste-hankkeet on kuvattu Innokylässä, josta löytyvät hankkeissa luodut hyvät käytännöt ja hankkeiden raportit. Hyvien käytäntöjen levittämistä ja juurruttamista tehtiin tehostetusti vuoden 2015 aikana.

Terveyden edistämisen määrärahat

Terveyden edistämisen määräraha (33.70.50) on tarkoitettu terveyden edistämisen kokeilu- ja kehittämishankkeisiin sekä terveyden edistämistä tukeviin tutkimushankkeisiin ja -ohjelmiin. Hankkeiden arviointi on toteutunut hankkeiden jättämien loppuselvitysten yhteenvedolla, joka on toimitettu vuosittain ministeriölle toukokuussa. Tämän lisäksi THL on käyttänyt ulkopuolista apua hankkeiden tulosten ja vaikutusten arvioimiseksi vuosina 2010 ja 2013. Hankkeiden vaikutuksia tullaan arvioimaan seuraavan kerran vuonna 2016.

Vuonna 2013 tehdyssä arvioinnissa tarkasteltiin otannalla hankkeita, jotka ajoittuivat vuosille 2010–2012. Yhteisenä tekijänä arvioitavissa hankkeissa oli ammattiin kouluttautuvien opiskelijoiden terveyden edistäminen. Arvioinnin päähavainto oli, että hankkeiden yhteiskunnallisessa vaikuttavuudessa oli merkittäviä hankkekohtaisia eroja. Arvioinnissa hyväksi havaittuja käytäntöjä olivat mm. sosiaalisen median hyödyntäminen nuorten terveyden edistämässä, ammattioppilaitosten hyödyntäminen ammattikorkeakoulujen oppimisympäristönä ja kouluterveydenhuollon, oppilashuollon ja opetuksen tiivis yhteistyö.

Vuodelle 2015 momentille myönnettiin 2,93 milj. euroa. Vuonna 2015 alkaneiden hankkeiden toteutumista arvioidaan kattavammin ensimmäisen kerran väliselvitysten tai loppuselvitysten jättämisen yhteydessä maaliskuussa 2016. Vuonna 2015 käynnissä oli myös vuonna 2013 ja 2014 alkaneita hankkeita. Yhteensä käynnissä olevia hankkeita oli 38 kpl. Hankkeiden vaikutuksia arvioidaan vuonna 2016.

Sisäilma- ja kosteusvauriokorjausavustukset

STM on kehittänyt sisäilma- ja kosteusvauriokorjausavustusten vaikuttavuutta pitkäjänteisesti useamman vuoden ajan. Valtionavustuksia on pyritty kehittämään siten, että avustukset ohjaisivat toimimaan korjauskentämiseen liittyvien hyvien käytäntöjen mukaisesti. Vaikuttavuutta on kehitetty laatimalla valtionavustuksen käytölle ehtoja, joilla on pyritty varmistamaan, että vain ne hankkeet saavat avustusta, joissa korjaukset perustuvat kattaviin kuntotutkimuksiin ja huolellisiin suunnitelmiin sekä laadunvarmistustoimenpiteisiin. Tampereen yliopiston tekemissä seurantatutkimuksissa on todettu, että kuntien korjaushankkeiden laatu on parantunut aikaisemmasta. Valtionavustuksen hakuun liittyvillä ehdoilla vaikutetaan hankkeiden laatuun laajemmin kuin pelkästään avustusta saaneiden hankkeiden verran.

Tartuntatautien valvonnan määrärahasta myönnetyt avustukset

Tartuntatautien valvonnan määrärahaa (momentti 33.70.22) oli käytettävissä 660 000 euroa ja sillä tuettiin 14 eri hanketta yhteensä 659 500 eurolla. Määrärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/1986) edellyttämän ehkäisy- ja valistustoiminnan, ylläpitävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen, edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettä-

vien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen, sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien muiden toimintamenojen maksamiseen. Tartuntatautien valvonnan määrärahan painopistealueita olivat vuonna 2015 korkean rokotuskattavuuden ylläpitäminen, mikrobilääkeresistenssin torjunta ja hoitoon liittyvien infektioiden ehkäisy, Suomen hiv-strategian 2013–2016 toimeenpano sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyttä edistävät hankkeet ja syrjäytymiseen, sosiaaliseen huono-osaisuuteen sekä maahanmuuttoon liittyvä tartuntatautien ehkäisy, erityisesti tuberkuloosin torjunta. Avustus myönnettiin poikkeustapauksissa ilman omarahoitusosuutta, jos hankkeen toteuttaminen määriteltiin yhteiskunnan kannalta merkittäväksi ja erittäin tarpeelliseksi, ja lisäksi hankkeen toteuttajalla arvioitiin olevan poikkeuksellisen hyvät edellytykset tavoittaa hankkeen kohderyhmä. Esimerkkinä tästä mainittakoon kansalaisjärjestön tuberkuloosin torjuntatyö.

1.5 HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN

Taulukko 8. Ministeriön virat vuosina 2013–2015

Virat:	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015
Johdo ja erillisyyksiköt ¹⁶	56	56	41
Hallinto- ja suunnitteluosasto	110	108	78
Vakuutusosasto	65	64	61
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	67	65	65
Sosiaali- ja terveystalvosasto ¹⁷	64	63	59
Työsuojeluosasto	65	63	58
Yhteensä	427	419	362

Ministeriön virkojen määrä väheni edellisen vuoden lopusta 57:llä. Näistä 16 viran vähennys aiheutui valtuutettujen kokoamisesta oikeusministeriön hallinnonalalle vuoden 2015 alusta alkaen. Oikeusministeriön hallinnonalalle siirrettiin tasa-arvovaltuutetun toimiston 11 virkaa ja lapsiasiavaltuutetun toimiston 5 virkaa viran haltiojoneen ja tehtävineen. Valtioneuvoston kansliaan perustettuun valtioneuvoston hallintoyksikköön siirrettiin 1.3.2015 alkaen yhteensä 31 virkaa pääosin tehtävineen. Näistä valtaosa oli hallinto- ja suunnitteluosastolta (26 virkaa) ja loput kansainvälisten asioiden yksiköstä (2 virkaa) ja työsuojeluosastolta (3 virkaa). Siirretyistä viroista pääosa oli kiinteistö- ja virastopalveluista, tietopalvelujen ja tietohallinnon tehtävistä sekä käännoštehtävistä. Kesällä 2015 aloittaneen hallituksen toimikaudella sosiaali- ja terveysministeriössä ei ole valtioshteereitä, mikä vähensi ministeriön virkamäärää kahdella. Vuoden alussa ministeriöön siirrettiin Valvirasta viranomaisradioverkon (VIRVE) pääkäyttäjän virka tehtävineen.

Kun edellä mainittuja organisaatiouudistuksiin liittyviä virkojen siirtoja ei oteta huomioon, ministeriön virkojen määrä väheni vuoden aikana yhdeksällä. Ministeriössä lakkautettiin ja muutettiin avoimeksi tulleita virkoja virkarakenteen kehittämistä koskevien suunnitelmien mukaisesti. Tavoitteena on sopeuttaa pysyvät henkilöstömenot vastaamaan käytettävissä olevaa määrärahaa. Samaan aikaan suunnattiin myös voimavaroja uusiin ja kasvaviin tehtäväalueisiin. Niin sanotun hiljaisen tiedon siirtämistä tuettiin perustamalla vähäksi aikaa osin päällekkäinen virka ja lakkauttamalla eläkkeelle jäävän virka sitten kun se vapautuu. Vuoden aikana perustettiin 6 uutta virkaa ja lakkautettiin 15 virkaa.

¹⁶ Sisältää ministeriön yhteydessä vuoden 2014 loppuun asti toimineen tasa-arvovaltuutetun toimiston, jossa oli 11 virkaa

¹⁷ Sisältää ministeriön yhteydessä vuoden 2014 loppuun asti toimineen lapsiasiavaltuutetun toimiston, jossa oli 5 virkaa

Taulukko 9. Ministeriön henkilöstövoimavarat vuosina 2013–2015

	2013	2014	2015
Henkilöstön määrä			
lkm 31.12.	449	448	387
naiset	330	331	294
miehet	119	117	93
htv	426	435	390
naiset	311	322	298
miehet	115	113	92
Määräaikaisten määrä			
lkm 31.12.	100	101	83
naiset	75	72	64
miehet	25	29	19
%-osuus henkilöstöstä 31.12.	22	23	21
Osa-aikaisten määrä			
lkm 31.12.	47	44	36
naiset	38	36	28
miehet	9	8	8
%-osuus henkilöstöstä 31.12.	10	10	9
Keski-ikä 31.12.	49,2	49,2	49,5
naiset	48,7	48,5	49,0
miehet	50,8	51,0	51,2
Sukupuolijakauma, naiset/miehet, %-osuus	73/27	74/26	76/24
johto ¹⁸	65/35	54/46	55/45
esittelijät	67/33	69/31	70/30
avustava henkilöstö	88/12	89/11	96/4
Koulutustaso, indeksiluku	6.2	6.2	6.2
naiset	6.0	6.0	6.0
miehet	6.6	6.7	6.8
Kokonaispoistuma ¹⁹	19,4	15,8	26,3
Tulovaihtuvuus ²⁰	20,8	15,8	11,6
Sairauspoissaolot, pv/htv ²¹	8,4	9,5	8,6
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet, % henkilöstöstä	0,0	0,4	0,2
Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä ²²	64,4	63,9	64,9
Henkilöstökoulutus,			
pv/htv	5,3	4,4	4,1
euroa/htv	897	727	883 ²³
Työterveyshuolto, euroa/htv ²⁴	653	810	768
Työtyytyväisyysindeksi	69,4	71,8	72,6

18 Valtiosihteerit, kansliapäällikkö, osastopäälliköt ja tulosryhmän päälliköt

19 Palveluksesta eronneet ja palkattomalle virkavapaalle siirtyneet, %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä

20 Palvelukseen otetut uudet henkilöt ja palkattomalta virkavapaalta palanneet, %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä

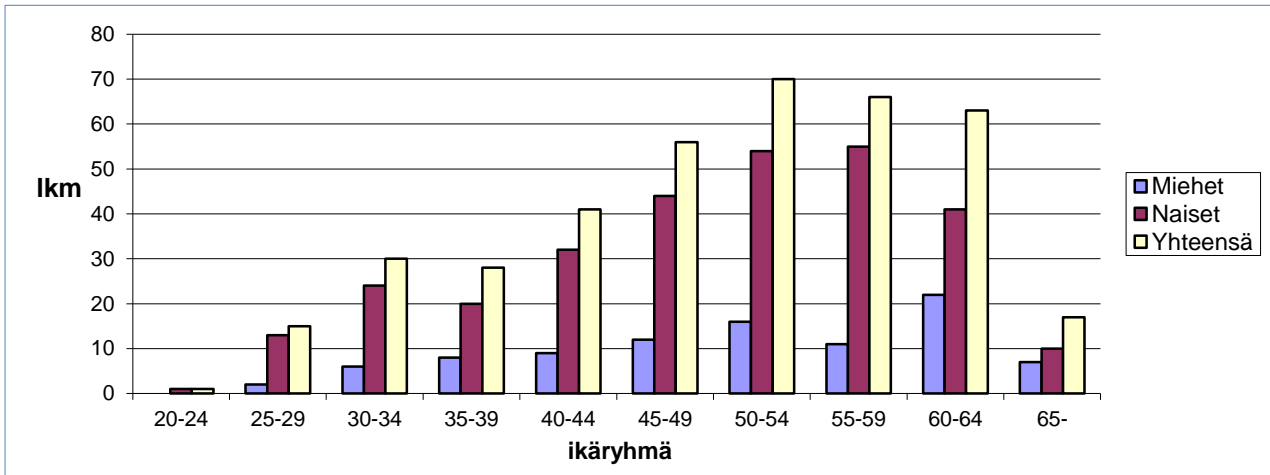
21 Sisältää tapaturmapoissaolot

22 Sisältää myös työkyvyttömyyseläkkeet, keskimääräinen vanhuuseläkkeellesiirtymisikä 65,2 vuotta

23 Valtioneuvoston hallintoyksikön vastuulle siirtyneen koulutuksen osalta laskennallinen jyvitys ministeriöille

24 Kelan palautuksen jälkeen

Kuvio 1. Henkilöstö ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan vuonna 2015

Sekä henkilötyövuosimäärä että henkilöstön määrä vuoden lopussa vähenivät edellisestä vuodesta selvästi. Pääasiallisena syynä tähän olivat organisaatiouudistukset, joiden vuoksi henkilöstöä siirtyi virkoineen ja tehtävineen toisen valtion viraston palvelukseen. Vuoden lopussa ministeriön palveluksessa oli 387 henkilöä, 61 vähemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Henkilötyövuosien määrä väheni edellisestä vuodesta 45:llä. Eron selittää pääosin se, että siirrot valtioneuvoston hallintoyksikköön toteutettiin keskellä vuotta maaliskuun alusta alkaen, joten tammi-helmikuun osuus näistä tehtävistä sisältyy ministeriön henkilötyövuosimäärään.

Määräaikaisten osuus henkilöstöstä pieni kahdella prosenttiyksiköllä 21 prosenttiin. Lukuun sisältyvät myös ne määräaikaisessa virkasuhteessa olevat, joilla on vakinainen työ- tai virkasuhde ministeriössä tai muualla.

Osa-aikaisten osuus pysyi lähes edellisvuoden tasolla, joka on korkeampi kuin ministeriöissä keskimäärin. Osa-aikatyössä oli vuoden lopussa 9 % henkilöstöstä. Valtaosa osa-aikatyötä tekevästä on nimitetty koko-aikatyöhön, mutta he ovat osa-aikaisesti virkavapaana. Lähes puolet osa-aikatyötä tekevästä on osittaisella hoitovapaalla. Osa-aikaeläkkeellä olevien osuus on laskenut, ja heitä oli nyt vajaa 30 % osa-aikaista. Osa-aikatyö oli lähes yhtä yleistä miehillä ja naisilla.

Ministeriön keski-ikä on ollut pitkään korkeampi kuin ministeriöissä keskimäärin. Vuonna 2015 keski-ikä nousi hieman 49,5 vuoteen. Miesten keski-ikä on edelleen korkeampi kuin naisten, ja ero pieni hieman edellisestä vuodesta runsaaseen kahteen vuoteen. Suurin ikäryhmä oli 50–54 -vuotiaat. Kaikissa ikäryhmissä 45–65 vuoden välillä on runsaasti virkamiehiä. Vuoden lopussa ministeriön palveluksessa oli 17 vähintään 65 vuotta täyttänyttä – viisi enemmän kuin vuotta aiemmin. Alle 30-vuotiaita oli vuoden lopussa 16 henkilöä, joista osa harjoittelijoita.

Naisten osuus johtotehtävissä ja asiantuntijatehtävissä oli samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Enemmistö johtajista on edelleen naisia (55 %). Asiantuntijatehtävissä naisia on selvästi enemmän kuin miehiä (70 %). Avustavissa tehtävissä toimivista lähes kaikki (96 %) ovat naisia sen jälkeen kun kiinteistö- ja virastopalvelutehtävät siirrettiin valtioneuvoston hallintoyksikköön. Naisten osuus koko henkilöstöstä kasvoi edelleen ja oli 76 %. Kaikissa ikäryhmissä naisia on enemmän kuin miehiä. Tasaisin sukupuolijakauma on kahdessa ylimmässä ikäryhmässä, joista yli 65-vuotiaissa naisia on 59 % ja 60–64 -vuotiaissa naisia on 65 %. Vielä edellisenä vuonna ylimmässä ikäryhmässä enemmistö oli miehiä.

Ministeriön henkilöstön kokonaispoistuma oli poikkeuksellisen suuri organisaatiouudistuksiin (valtuutettujen siirto, valtioneuvoston hallintoyksikön perustaminen) liittyvien virkasiirtojen vuoksi. Ministeriön ikärakenteen seurauksena eläkkeelle jää lähivuosina edelleen runsaasti henkilöitä. Tulovaihtuvuus oli edellistä vuotta pienempi, mikä johtui muun muassa siitä, että kaikkia avoimeksi tulleita virkoja ei säästösyistä täytetty.

Sairauspoissaolojen määrä palasi vuoden nousun jälkeen sitä edeltäneelle tasolle. Sairauspoissaoloja oli 8,6 pv/htv, vajaa 1 pv/htv vähemmän kuin edellisenä vuonna. Yli puolet sairauspäivistä koostuu enintään 10 päivän pituisista sairauspoissaoloista. Näiden määrä pysyi edellisen vuoden tasolla (4,5 pv/htv).

Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä oli 64,9 vuotta, vuoden korkeampi kuin edellisenä vuonna. Vanhuuseläkkeelle jäi 11 henkilöä ja työkyvyttömyyseläkkeelle yksi henkilö. Vanhuuseläkkeelle siirtymisen keski-ikä oli 65,2 vuotta, yli puoli vuotta korkeampi kuin edellisenä vuonna. Eläkkeelle jääneistä kolme työskenteli valtion virkamiesten yleiseen eroamisikään 68 vuoteen saakka.

Henkilöstökoulutukseen käytettiin työpäiviä jonkin verran vähemmän kuin edellisenä vuonna. Henkilöstökoulutusta oli keskimäärin 4,1 päivää/henkilötyövuosi. Koulutuskustannusten vertailua edelliseen vuoteen vaikeuttaa se, että valtioneuvoston hallintoyksikkö ei ole seurannut sen vastuulle siirtyneiden koulutusten kustannuksia ministeriöittäin.

Työterveyshuollon kustannukset olivat lähellä edellisvuoden tasoa. Ministeriöt kilpailuttivat vuoden 2015 voimaan tulleen yhteisen työterveyshuollon sopimuksen, jonka tarkoitus oli yhtenäistää valtioneuvoston työterveyshuollon sisältö ja hillitä kustannusten nousua.

Ministeriön työtyytyväisyysindeksi oli syyskuussa 2015 tehdyssä kyselyssä 72,6. Se oli korkeampi kuin edellisellä kerralla helmikuussa 2014. Työtyytyväisyys on edelleen parempi kuin valtiolla ja ministeriöissä keskimäärin.

1.6 TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN ANALYYSI 2015

1.6.1 Talousarvion toteutuminen

Momentin 12.33.98 lisäjaotteluerälle 12.33.98.5 kertyi muita valtionapujen palautuksia 52,3 milj. euroa, joka on 20,3 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Palautukset aiheutuvat pääosin vuoden 2014 arviomäärärahojen palautuksista. Työmarkkinatuen palautus oli n. 27 milj. euroa, edellisvuonna se oli 14 milj. euroa.

Tilinpäätöksessä peruutetut siirretyt määrärahat on esitetty tilinpäätöksen liitteellä 4. Peruutettuja siirrettyjä määrärahoja oli yhteensä 0,9 milj. euroa, kun edellisvuonna niitä oli 2,0 milj. euroa. Peruttavista määrärahoista suurimmat erät olivat momentin 33.60.30 Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin 0,3 milj. euroa sekä momentin 33.30.28 Kansallisen yhteyspisteen ja palveluvalikoimatoimielimen toimintakulut 0,16 milj. euroa..

Momentin 13.03.01 lisäjaottelulle 13.03.01.1 kertyi Alkon osinkotuloja noin 2,0 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2014.

Momentin 33.01.01 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot menojen väheneminen 9,7 milj. eurolla aiheutui pääasiassa tukipalveluiden siirrosta valtioneuvoston hallintoyksikköön, jota koskien talousarviossa siirrettiin 7,4 milj. euroa valtioneuvoston kanslian momentille 23.01.01. Lisäksi ministeriössä käynnistettiin etupainotteisesti ns. sopeutusohjelma menotason sopeuttamiseksi hallitusohjelman mukaisten määrärahaleikkausten edellyttämälle tasolle.

Momentin 33.01.03 Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenoihin oli varattu 6,2 miljoonaa euroa. Määrärahoja käytettiin 4,9 euroa. Neljännessä lisätalousarviossa myönnettiin 700 000 euron lisämääräraha. Lisämäärärahan myöhäinen ajankohta huomioiden, tulee se käytettäväksi kokonaisuudessaan vasta vuoden 2016 puolella. Tämän vuoksi vuoden 2015 määrärahasta siirtyi vuodelle 2016 poikkeuksellisen suuri määräraha.

Momentti 33.03.50 Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin on alajaoteltu vuonna 2015 33.03.50.01 Työterveyslaitoksen menoihin ja 33.03.50.02 Työterveyshuollon koulutukseen ja työterveyshenkilöstön kehittä-

miseen (EK). Momentille 33.03.50.02 oli varattu 350 000 euroa. Ko. rahoista on käytetty 275 000 euroa, mutta kuluja ei ole kirjattu alajaotellulle momentille.

Momenttien 33.20.50 Valtionosuus ansiopäivärahasta menojen lisäys johtuu muun muassa työttömyysasteen noususta. Momentin 33.20.51 Valtion osuus peruspäivärahasta menojen vähennys johtuu pitkäaikaistyöttömyyden kasvusta jolloin 500 päivän täytyttyä siirryttiin työmarkkinatuen piiriin. Momentin 33.20.52 Valtionosuus työmarkkinatuesta menojen vähennys 56 milj. euroa johtuu mm. työmarkkinatuen palkkatuen ja starttirahan siirrosta Työ- ja elinkeinoministeriön momentille. Lisäksi kuntien rahoitettavaksi tuli 50 % päivärahoista työttömyyden keston ylittyessä 300 päivällä ja yli 1 000 päivän työttömyyden keston jälkeen kuntien rahoitusosuus nousi 70 prosenttiin.

Momentin 33.10.54 Asumistuki määrärahan lisäys 184 milj. eurolla johtui työllisyysilanteen voimakkaasta heikkenemisestä ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrän kasvusta, josta on ollut seurauksena asumistuen saajien lukumäärän suuri kasvu. Myös vuoden 2015 alusta voimaan tullut asumistukiudistus toi tuen piiriin arvioitua enemmän tuensaajia.

Momentin 33.30.28 Kansallisen yhteispisteen ja terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston (Palko) toimintakuluihin oli varattu 131 000 euroa tilivuodelle 2013. Toiminta käynnistyi kuitenkin vasta vuonna 2014, joten vuodelta 2013 siirryneitä rahoja käytettiin vasta 2014 ja edelleen vuoden 2014 rahoja siirtyi käytettäväksi tilikautena 2015. Vanhempien rahojen käyttö selittää tilikauden 2015 varojen alkuperäistä suunnitelmaa pienempää käyttöä.

Momentin 33.60.30 Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin määrärahan vähäinen käyttö 13 % johtui siitä, ettei viime vuonna ollut merkittäviä valtakunnallisia valmiustapahtumia. Määrärahaa kului lähinnä valmiuden ylläpitämiseen 190 699,64 euroa.

Valtion avustus lastensairaalan rakentamiskustannuksiin (yht. 15 miljoonaa euroa) tilivuonna 2015 momentilta 33.60.50 maksetaan STM:n tekemän päätöksen mukaan kahdessa erässä. Ensimmäinen 10 miljoonaa euroa erä maksettiin 13.11.2015. Toisen erän lasku saapui ministeriöön 12.11.2015. Maksatusta varten tehtiin tarkastuksia, joiden vuoksi määrärahaa ei ehditty maksaa tilivuoden 2015 aikana. Tarkastusten jälkeen toinen erä viisi miljoonaa euroa maksettiin 3.2.2016.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenoihin momentille 33.01.01 osoitetusta määrärahasta siirtyi 7,95 milj. euroa. Siirtyvä erä pieneni pieni hieman verrattuna edelliseen vuoteen. Tulevina vuosina siirtyvä erä tulee huomattavasti pienemään, koska sillä tasataan tehtyjen leikkausten ja niiden edellyttämisen sopeutus-toimien vaikutuksia.

Momentin 33.01.25 määrärahojen osalta on tilivuoden 2015 aikana käytetty pääasiallisesti edellisten vuosien siirtomäärärahaa. Momentille osoitetun määrärahan käytön siirtymä on johtunut Kanta-palveluiden käyttäjäorganisaatioiden suunniteltua hitaammasta liittymisestä Kanta-palveluihin. Vuoden 2015 aikana on käynnistetty Kanta-palveluissa potilaan omien tietojen tietovarannon kehittämishanke, Omakantan laajennukset, varautuminen sähköisen lääkemääräyksen pakollisuuteen sekä sosiaalihuollon kansallisten tietojärjestelmäpalveluiden rakentaminen. Näiden hankkeiden kulut kohdistuvat pääasiallisesti vuodelle 2016 ja myöhemmille vuosille.

Eräät erityishankkeet momentille 33.03.63 osoitetusta määrärahasta siirtyi 13,6 milj. euroa. Tämä johtui edelleen sekä useampivuotisten hankkeiden menojen jaksotuksesta että varautumisesta uuden hallituskauden hankkeisiin tilanteessa, jossa momentin kohdennettavissa oleva määräraha pienenee 2017 alkaen 2,4 milj. euroon.

Momentille 33.70.51 Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin osoitetusta määrärahasta on tilivuoden 2015 aikana käytetty edellisten vuosien siirtomäärärahaa. Momentille osoitetun määrärahan siirtymä johtuu lain (1198/2013) työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, jolloin ensimmäisten vuosien työterveyshuollon erikoislää-

kärikoulutuksen-järjestelmän rakennusvaiheessa käyttö on ollut alhaisempaa ja määrärahaa on siirtynyt käytettäväksi seuraaville vuosille.

Ministeriöllä oli edellisten vuosien tapaan käytössään edellisiltä vuosilta tuoreutuneita EU-rakennusrahastojen myöntämisvaltuuksia ja niistä aiheutuvia maksatuksia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan momentilla 32.50.64. ESR-ohjelmakauden 2007-2013 EU-hankkeiden myöntämisvaltuuksiin käytettiin tilivuonna yhteensä 95 106 euroa ja ohjelmakauden maksatuksia tehtiin 784 269 eurolla. Menot pienenevät, koska vanha ohjelmakausi päättyi ja siihen sidottava rahoitus käytettiin loppuun. Lisäksi vuonna 2015 käytettiin ohjelmakauden 2014-2020 ensimmäiset myöntövaltuudet 4 500 237 euroa ja maksatuksia tehtiin 662 521 eurolla.

1.6.2 Tuotto- ja kululaskelma

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kirjanpitoyksikön tilikauden 2015 kulujäämä oli 11 314,8 milj. euroa, joka on 42,7 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Merkittävimmin kulujäämän määrään vaikutti siirtotalouden kulujen kasvu 56,5 milj. euroa. Valtiokonttorin määräyksellä tilikartasta poistui vuoden 2015 alussa tililaji 831 Siirtotalouden kulujen palautukset. Siirtotalouden tulojen ja menojen palautukset sekä korjaus- ja oikaisukirjaukset tehdään samalle tilille, jolle alkuperäinen kirjauskin on tehty. Tästä syystä siirtotalouden kulut eivät ole tileittäin vertailukelpoisia edelliseen vuoteen verrattuna. Verot ja veronluonteiset maksut (Raha-automaattiyhdistyksen tuotto) kasvoivat 4,6 milj. eurolla. Rahoitustuotot (Alkon osingot) kasvoivat 2,0 milj. eurolla.

Kirjanpitoyksikön tuotto- ja kululaskelma muodostuu ministeriön, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan sekä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tilitapahtumista. Kirjanpitoyksikössä kaikki toiminnan tuotot kertyivät ministeriölle. Toiminnan kulujen kehittymistä on kuvattu jäljempänä kunkin viraston osalta erikseen.

Toiminnan tuotot olivat 5,4 milj. euroa, joka on 0,7 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Maksullisen toiminnan tuottojen määrä 4,9 milj. euroa kasvoi niiden osuuden ollessa kaikista tuotoista 91 %. Maksullisen toiminnan tuottojen muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna on tarkasteltu edellä luvussa 1.3.3. Muuta toiminnan tuottoja kertyi 0,5 milj. euroa, josta pääosa on yhteistoiminnan kustannusten korvauksia EU:lta, valtion virastoilta ja laitoksilta sekä muilta tahoilta.

Toiminnan kulut olivat 63,4 milj. euroa vuonna 2015. Kulut olivat 4,7 milj. euroa edellisvuotta pienemmät. Suurinta vähennys oli vuokrissa -2,7 milj. euroa, mutta kaikki muutkin kuluerät vähenivät lukuun ottamatta sisäisiä kuluja.

Muiden kuluerien laskiessa henkilöstökulut 33,2 milj. euroa muodostivat yli puolet kirjanpitoyksikön kuluista (52 %). Vuonna 2015 palvelujen ostoihin käytettiin 11,4 milj. euroa ja sisäisiin kuluihin kirjattaviin eriin 12,1 milj. euroa. Yhteensä näiden kolmen kuluerän osuus toiminnan kuluista oli 89 %.

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnan kulut

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnan kulut muuttuivat vuoteen 2014 verrattuna alla esitetyn mukaisesti:

Toiminnan kulut:	Tot. 2015	Tot. 2014	Muutos euroa	Muutos- %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	305 749	1 202 381	-896 632	-75 %
Henkilöstökulut	27 290 498	30 094 794	-2 804 296	-9 %
Vuokrat	736 464	3 393 655	-2 657 191	-78 %
Palvelujen ostot	10 553 691	11 809 868	-1 256 177	-11 %
Muut kulut	4 818 148	5 088 042	-269 894	-5 %
Poistot	20 139	110 582	-90 443	-82 %
Sisäiset kulut	12 095 396	9 286 068	2 809 328	30 %
Toiminnan kulut yhteensä	55 820 085	60 985 388	-5 165 303	-8 %

Toiminnan kulujen pieneneminen aiheutui pääasiassa hallinto- ja tukipalvelujen siirrosta 1.3.2015 lukien valtioneuvoston kansliaan perustettuun valtioneuvoston hallintoyksikköön. Lisäksi ministeriön toiminnassa jatkui edellisinä vuosina omaksuttu säästäväisyysperiaate määrärahojen käytössä, jolla osaltaan varaudutaan kehysissä päätettyihin merkittäviin tulevien vuosien toimintamenoleikkauksiin.

Ministeriön aine- ja tarvikeostot pienenevät neljännekseen, joka aiheutui edellä mainitusta tukipalvelujen siirrosta valtioneuvoston hallintoyksikköön. Tarvikehankinnat on hoidettu 1.3.2015 lukien valtioneuvoston hallintoyksikön toimesta.

Henkilöstökulut vähenivät 2,8 milj. euroa (9 %). Suurin erä olivat virkasuhdepalkat, jotka vähenivät 1,85 milj. euroa (8 %). Muutos selittyy henkilöstömäärän vähenemisellä, sillä hallinnonalojen välisten henkilöstösiirtojen vuoksi ministeriössä oli henkilötöyvuosia 45 htv (10 %) edellistä vuotta vähemmän.

Palveluiden ostoihin, jotka olivat 10,6 milj. euroa, kirjattiin hankintoja 1,3 milj. euroa (11 %) vähemmän kuin edellisellä vuonna. Erityisesti atk-palvelujen ostot valtion virastoilta ja laitoksilta laskivat. Asiantuntija- ja tutkimuspalvelut ovat kaikista ministeriön palveluiden ostoista 6,9 milj. euroa. Kaikista palveluiden ostoista maksettiin 4,7 milj. euroa ministeriön toimintamomentilta ja 4,5 milj. euroa eräät erityishankkeet -momentin määrärahadista.

Muut kulut olivat ministeriön osalta 4,8 milj. euroa (vähennyistä 5 %). Suurimpia kulueriä tässä ryhmässä ovat matkakulut ja kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut. Matkakuluja oli 1,7 milj. euroa (1,9 milj. euroa vuonna 2014) ja kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja 3,1 milj. euroa (3,2 milj. euroa vuonna 2014).

Toiminnan kuluihin kirjattava erä Sisäiset kulut on kirjanpitoyksikössä kokonaan ministeriön osuutta. Sisäiset kulut ovat yhteistoiminnan kustannusten korvauksia ja yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuuksia valtion virastoille ja laitoksille. Valtaosa suorituksista maksettiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle. Kaiken kaikkiaan sisäisten kulujen määrä kasvoi 2,8 milj. eurolla 12,1 milj. euroon (30 %) vuodesta 2014.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kulut

Henkilötöyvuosien muutos vuonna 2015 oli edellisvuoteen verrattuna hieman vajaa + 1 htv, joten palkkaus-kustannukset nousivat vastaavasti. Henkilökunnalla teetettiin ruuhkanpurkuna lisätöitä jonkin verran enemmän kuin 2014, joten maksetut lisätöypalkkiot lisäsivät virkasuhteeseen liittyvien palkkioiden määrää.

Käytännössä kokonaismenojen 8,7 %:n kasvu johtuu kuitenkin muutoksessa palveluiden ostojen kustannuksissa, joissa lisäystä vuoteen 2014 verrattuna oli 42 %. Selkeä nousu palveluiden ostojen kustannuksissa johtui kahdesta syystä 1) sähköisen asianhallinnan projektin kustannuksista (93 000 euroa) sekä 2) Valtorin

asiakkaaksi liittymisen lautakunnalle aiheutuneista kustannuksista (41 500 euroa). Vuonna 2016 sähköisen asianhallinnan projektin kustannukset ovat huomattavasti pienemmät kuin vuonna 2015. Toisaalta Valtorin lautakunnalle aiheuttama (perus) kustannus tulee tämänhetkisen tiedon mukaan olemaan noin 55 000 euroa/vuosi.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kulut

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kuluissa oli 4,7 %:n lisäys edelliseen vuoteen. Kulut olivat yhteensä 4,9 miljoonaa euroa. Kuluja kasvatti sähköistä asianhallintajärjestelmää koskeva projekti, jonka kokonaiskustannukset olivat 0,16 miljoonaa euroa. Projektin kustannukset sisältävät järjestelmän kehittämiskustannuksia, konsultointikustannuksia ja määräaikaisen projektipäällikön palkkauskustannuksia. Kulujen kasvu ostoissa oli euromääräisesti vähäinen ja johtui lähinnä toimistokalustehankinnoista. Henkilöstökulut pysyivät edellisen vuoden tasolla. Vuokrissa kulut vähenivät 3 prosenttia, koska lautakunta tehosti tilankäyttöä ja luopui osasta toimitiloja. Palvelujen ostoissa kustannukset nousivat 47,8 prosenttia, johtuen vireillä olevasta asianhallintaprojektista.

Koko kirjanpitoyksikön poistojen määrä oli tilivuonna 20 139 euroa (0,11 milj. euroa vuonna 2014). Poistojen määrän väheneminen johtuu valtaosan käyttöomaisuudesta siirtämisestä valtioneuvoston hallintoyksikköön.

Rahoitustuottoihin on kirjattu merkittävimpana eränä Alko Oy:ltä saadut osinkotuotot 40,0 milj. euroa. *Satunnaisiin kuluihin* on kirjattu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 5.11.2015 antamassa päätöksessä B.K. v. Suomi (nro 39693/12) mainitut korvaukset.

Siirtotalouden kulut olivat 11 772,0 milj. euroa, jossa on lisäystä 56,5 milj. euroa. Suurimmat muutokset ovat seurausta kulujen kasvusta momenteilla 33.10.54 ja 33.20.50, joiden osalta kasvua on kuvattu edellä talousarvion toteutumisanalyysin yhteydessä.

Tuotot veroista ja pakollisista maksuista -erän kohdassa Verot ja veronluonteiset maksut esitetään Raha-automaattiyhdistyksen tuotto. Tuoton määrä oli 426,3 milj. euroa (421,7 milj. euroa vuonna 2014).

1.6.3 Tase

Sosiaali- ja terveysministeriön taseen loppusumma 31.12.2015 on 432,7 milj. euroa, mikä on 23,5 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Taseen käyttöomaisuudessa on pienentynyt entisestään aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvo, koska viime vuosina on tehty vain muutamia vähintään 10 000 euron suuruisia käyttöomaisuushankintoja. Käyttöomaisuus hyödykkeiden määrän väheneminen johtuu myös ison osan käyttöomaisuus hankinnoista siirtämisestä valtioneuvoston hallintoyksikköön. Vuonna 2015 hankittiin STM:n Lakisalkku -järjestelmä. Käyttöomaisuusarvopapereissa ei tapahtunut muutoksia.

Lyhytaikaisten saamisten määrä kasvoi taseessa 415,8 milj. euroon. Ennakkomaksuina kirjattiin 23,8 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Summaan sisältyy pääosin Kansaneläkelaitokselle maksettuja eri etuuksiin liittyviä eriä. Lisäksi ennakkomaksuihin on kirjattu Raha-automaattiyhdistykselle maksettuja ennakkoja 11,2 milj. euroa (11,1 milj. euroa vuonna 2014).

Lyhytaikaisen vieraan pääoman saaduissa ennakoissa on 0,1 milj. euron lisäys edellisestä vuodesta. Erään sisältyy Raha-automaattiyhdistykseltä saadut ennakot 356,5 milj. euroa, kun vastaava määrä oli vuoden 2014 päättyessä 349,9 milj. euroa.

Siirtovelosta suurin osa on kirjanpitoyksikön lomapalkkavelkaa 5,8 milj. euroa, mikä on 0,3 milj. euroa edellisvuoden velkaa pienempi määrä.

Muihin lyhytaikaisiin velkoihin sisältyy ainoastaan Raha-automaattiyhdistyksen maksamattomat avustukset 33,8 milj. euroa. Vuotta aikaisemmin maksamattomia avustuksia oli 40,8 milj. euroa.

1.7 SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan menettelyjä, joilla varmistetaan ministeriön talouden ja toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus, ministeriön ja sen hallussa olevan omaisuuden turvaaminen sekä ministeriön johtamisen ja ulkoisen ohjauksen kannalta oikeat ja riittävät tiedot ministeriön taloudesta ja toiminnasta.

Sisäisellä valvonnalla pyritään edesauttamaan ministeriölle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Sillä pyritään sekä estämään tavoitteiden kannalta haitallisia toimenpiteitä että vähentämään tällaisten tapahtumien vaikutusta.

Ministeriön osastot ja erillisyyksiköt tekivät toiminnan suunnitteluprosessiin liittyvän riskiarvioinnin joulukuussa 2015. Riskienarviointi tehtiin uudella riskiluokituksella ja arviointiasteikolla. Arviointipohja sisälsi vuonna 2014 syksyllä tehdyn arvioinnin, joka oli konvertoitu uuden riskienarviointimallin mukaiseksi, joka on hieman yksinkertaisempi kuin vanha. Uudessa riskiluokituksessa on myös osio strategisille riskeille, joka puuttui vanhasta mallista.

Talousarvioasetuksen 65 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma. Seuraavassa on kannanotto ministeriön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaan. Tähän lausumaan on kerätty myös nykyhetken kehittämistarve.

Olemme arvioineet täyttääkö sisäinen valvonta ja siihen kuuluva riskienhallinta sille talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetty tavoitteet ja todenneet, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta täyttää sille asetuksessa asetetut vaatimukset. Ministeriön johtoryhmän päätöksen mukaisesti tehdyn riskienhallintamallin tuloksena ministeriön toimintasuunnitelmaan sisällytetään seuraavien ministeriön asiakokonaisuuksiin liittyvien riskien seuranta, ehkäisy ja niitä koskevat tavoitteet:

- Sote- ja aluehallintouudistuksen valmistelu: uudistuksen toimeenpano on suunniteltu ja resursoitu
- Hallituksen kärkihankkeet: Priorisoidaan kärkihakkeita ja varmistetaan henkilöresurssit
- Resurssit ja osaaminen kriittisillä osaamisalueilla: Ministeriön tehtävät on priorisoitu niin, että välttämättömät tehtävät voidaan resursoida.

1.8 ARVIOINTIEN TULOKSET

Kaste -ohjelman ulkoisen arvioinnin toteuttaa KPMG vuosina 2014 - 2016. Arvioinnin kaksi ensimmäistä väliraporttia on valmistunut ja loppuraportti valmistuu maaliskuussa 2016. Ulkoisen arvioinnin väliraporttien mukaan asiakaslähtöisyys on parantunut ohjelmakauden aikana kuntien sosiaali- ja terveyspalveluissa niin asenteellisella kuin rakenteellisellakin tasolla. Uusien asiakaslähtöisten toimintatapojen, kuten kokemusasi- antuntajuuden, on havaittu levinneen laajalle. Arvioinnin mukaan Kaste-ohjelman merkittävin ja kiistattomin tulos on se, että ohjelmaorganisaatio on lisännyt sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden välistä vuorovai- kutusta alueilla ja alueiden kesken. Ohjelman yhteistyökäytännöt ovat synnyttäneet rakenteita, jotka mahdol- listavat sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden vertikaalisen ja horisontaalisen yhteistoiminnan.

Selvityshenkilöiden raportti Fimean alueellistamistavoitteiden toteutumisesta valmistui toimintavuonna. Selvityshenkilöinä toimivat Keski-Suomen sairaanhoitopiirin johtaja, professori (UEF) Juha Kinnunen ja Laskentatoimen laitoksen johtaja, professori Teemu Malmi Aalto-yliopistosta. Selvityshenkilöiden tehtävänä oli laatia selvitys siitä, miten Fimean alueellistaminen on edennyt ja miten se on toteutettu suhteessa alueel- listamistavoitteisiin ja toimeenpanosuunnitelmiin sekä miten alueellistamispäätös on vaikuttanut tai tulee vaikuttamaan Fimean kykyyn hoitaa tehtävänsä sekä mitä mahdollisuuksia ja erilaisia vaihtoehtoja Fimealla on toteuttaa 29.2.2012 tehdyn tarkennetun alueellistamispäätöksen tavoitteet.

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä on asettanut Fimean alueellistamisen jatkoselvitysryhmän ajalle 1.9.2015–31.1.2016. Työryhmä laajentaa keväällä tehtyä selvitystä. Ryhmä keskittyy Fimean tehtäviin ja asemaan osana valtionhallintoa, kansainväliseen rooliin sekä rahoitukseen.

Owall Group Oy teki Valviran ulkoisen arvioinnin toimintavuotena. Arvioinnissa tarkasteltiin, miten Valvira on suoriutunut sille perustamisvaiheessa asetetuista tavoitteista. Lisäksi arvioinnissa selvitettiin Valviran toiminnan vaikuttavuutta ja tehokkuutta sekä tehtiin ehdotuksia viraston toiminnan kehittämiseksi. Arvioinnissa suositellaan jatkamaan valvonnan painopisteen siirtämistä ennakoivalvontaan ja riskiperusteisuuteen sekä valvonnan tietoperustan vahvistamista. Lisäksi suositellaan Valviran aluehallintovirastoihin kohdentuvien ohjausmahdollisuuksien kehittämistä, Valviran kokonaistehtäväkentän selkeyttämistä sekä sosiaali- ja terveysministeriön tulosohejauksikäytäntöjen kehittämistä. Yhtenä keinona todetaan Valviraa koskevan lainsäädännön kehittämistä siten, että se mahdollistaisi paremmin valvonnan riskiperusteisen kohdentamisen ja käsiteltävien asioiden priorisoinnin. Arvioinnissa suositellaan, että Valvira uudistaa työskentelytapojaan muun muassa kohdentamalla sisäisiä resursseja asiantuntijatyöhön ja hyödyntämällä enemmän digitaalisia työkaluja. Aitoon vuoropuheluun pohjautuvia yhteistyörakenteita keskeisten valvonnan kohteiden kanssa tulisi myös parantaa. Arvioinnin mukaan Valviran kokonaisvaikuttavuus on varsin hyvä käytettäviin resursseihin, tehtäväkentän laajuuteen ja kasvaneisiin asiakasmääriin sekä saatavilla olevaan rekisteri- ynnä muuhun tietoon nähden. Vaikuttavuutta voidaan lisätä muuttamalla työtapoja ja käyttämällä tehokkaammin valvonnan kokonaisresursseja.

Vuonna 2014 EU:n Johtavien työsuojelutarkastajien komitean (SLIC) asettama ryhmä arvioi työsuojelun vastuualueiden toimintaa. Suomen työsuojeluvallonta sai kiitosta muun muassa toimivasta kolmikantayhteistyöstä, oikein asetetuista tavoitteista sekä pätevistä työsuojelutarkastajista. Arvioitsijat löysivät kehitettävää valvonnan toimintatapojen yhtenäistämiseksi. Lisäksi arvioitsijat suosittelivat tarkastusten määrän kasvattamista ja yhteistyön lisäämistä sekä työsuojelun vastuualueiden että työsuojeluvallontaa ja työterveyshuollon välillä. Arviointiryhmän suositukset otettiin huomioon työsuojelun vastuualueiden runkosuunnitelmassa 2016-2019. Myös valvontaohjeita ja tarkastajien koulutusta kehitettiin.

STM on kehittänyt vuodesta 2011 lähtien yhteistyössä OKM:n, YM:n, Suomen Kuntaliiton ja Tampereen Teknisen yliopiston kanssa valtionavustusten vaikuttavuutta. Valtionavustusten vaikuttavuutta on seurattu ja kehitetty avustusmenettelyihin ja korjaushankkeiden laatuun liittyvillä Tampereen Teknisen yliopiston toteuttamilla seurantatutkimuksilla. Ensimmäinen tutkimus tehtiin vuonna 2011, jossa selvitettiin Etelä-Suomen aluehallintoviraston vuonna 2009 myöntämää korjausavustusta saaneiden kuntien kosteus- ja homevauriokorjauksia. Tässä selvityksessä todettiin avustusta saaneiden kuntien korjaushankkeissa paljon puutteita. Vuosina 2013–2014 selvitettiin edellä mainitun tutkimuksen jatkotyönä vuoden 2012 lisätalousarvion turvin käynnistyneiden hankkeiden suunnittelun ja rakentamisen onnistumista parantavia tekijöitä. STM ja OKM asettivat hankkeiden arviointiin erillisen arviointiryhmän, jonka tehtävänä oli aluehallintovirastojen tukena arvioida hankkeiden teknistä laatua ja laadunvarmistuksen onnistumista. Vuosina 2013–2014 toteutettiin tutkimus, jossa todettiin vuoden 2012 lisätalousarvion tuella avustettujen hankkeiden onnistuneen edellistä paremmin. Hankkeiden teknisen laadun arviointimenettelyn todettiin vaikuttaneen asiaan. Eduskunta osoitti vuoden 2013 III lisätalousarviossa vuosina 2013 ja 2014 alkaviin kuntien omien sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden sisäilma- ja kosteusvauriokorjauksiin ja niitä korvaaviin uudisrakennushankkeisiin kolmivuotisen 15 milj. euron määrärahan. Hankkeiden hyväksymismenettelyssä otettiin huomioon edellä mainituissa tutkimuksissa esiin tulleet entistä tehokkaampaan laadunvarmistukseen tähtäävät ohjaustoimenpiteet. Avustuksen ehdoista säädettiin valtioneuvoston asetuksella. Avustusehtojen vaikutusten arviointi jatkui edelleen vuonna 2014 käynnistetyllä seurantatutkimuksella, joka valmistui vuoden 2015 lopussa. Seurantatutkimuksessa todettiin korjaushankkeiden laadun paranemista, mutta myös yhä kehittämistä niin kuntien korjaushankkeissa kuin valtionavustusmenettelyssä. Lisätalousarviossa osoitetut määrärahat ovat aikataulullisesti haastavia laadukkaiden sisäilma- ja kosteusvauriokorjausten toteuttamiseksi, jos kunta käynnistää hankkeen vasta määrärahan myöntämisen yhteydessä.

1.9 YHTEENVETO HAVAITUISTA VÄÄRINKÄYTÖKSISTÄ

Ministeriöllä ei ole ollut tilikautena raportoituja väärinkäytöksiä eikä takaisinperintöjä EU-rakennerahastohankkeiden osalta. Raha-automaattiyhdistyksen osalta ei ollut yhtään viranomaisaloitteista takaisinperintää.

2. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMA

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2015	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	133,20				
11.04.01. Arvonlisävero	133,20				
12. Sekalaiset tulot	520 442 946,20	537 614 973	537 614 973,07	0,00	100
12.33.90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	421 695 000,00	426 288 000	426 288 000,00	0,00	100
12.33.98. Valtionapujen palautukset	96 656 744,25	110 337 666	110 337 665,61	0,00	100
12.33.98.1. Maatalousyrittäjien		37 510	37 510,36		100
12.33.98.2. Valtionavustus kunnille	514 951,89				
sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin					
12.33.98.4. Takaisinperityt elatusavut	64 073 967,06	57 977 532	57 977 531,87	0,00	100
12.33.98.5. Muut valtionavut ja valtion	32 067 825,30	52 322 623	52 322 623,38	0,00	100
12.33.99. Sosiaali- ja terveysministeriön	69 499,11	66 457	66 456,73	0,00	100
hallinnonalan muut tulot					
12.39.04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	2 021 367,85	911 708	911 707,95	0,00	100
12.39.10. Muut sekalaiset tulot	334,99	11 143	11 142,78	0,00	100
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	38 000 000,00	40 000 000	40 000 000,00	0,00	100
13.03.01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot (nettob)	38 000 000,00	40 000 000	40 000 000,00	0,00	100
13.03.01.1. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden	38 000 000,00	40 000 000	40 000 000,00	0,00	100
Tuloarvotilit yhteensä	558 443 079,40	577 614 973	577 614 973,07	0,00	100

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23. Valtioneuvoston kanslia	314 780,00	680	679,88	0,00	679,88	0,00	540 453,59	540 453,59	489 350,65	51 102,94
23.01.22. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminta (siirtomääräraha 3 v)	314 780,00						540 453,59	540 453,59	489 350,65	51 102,94
23.01.29. Arvonlisäveromenot (arvionmääräraha)		680	679,88		679,88	0,00				
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	148 100,00	42 700	0,00	42 700,00	42 700,00		130 162,49	172 862,49	106 277,34	66 585,15
24.90.68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	148 100,00	42 700	0,00	42 700,00	42 700,00		130 162,49	172 862,49	106 277,34	66 585,15
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		1 800 000	1 146 284,61	653 715,39	1 800 000,00		4 224 868,30	6 024 868,30	5 370 025,81	653 715,39
28.60.12. Osaamisen kehittäminen (siirtomääräraha)							24 868,30	24 868,30	23 741,20	0,00
28.90.20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmä-hankkeet		1 800 000	1 146 284,61	653 715,39	1 800 000,00		4 200 000,00	6 000 000,00	5 346 284,61	653 715,39
28.90.20.1. SADE-ohjelman hankkeet		1 800 000	1 146 284,61	653 715,39	1 800 000,00		4 200 000,00	6 000 000,00	5 346 284,61	653 715,39
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	1 556 529,58	1 446 790	1 446 790,28		1 446 790,28	0,00				
32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin										
32.50.64.02. ESR 2007-2013 (KPY)	1 556 529,58	784 269	784 268,71		784 268,71	0,00				
32.50.64.09. ESR 2014-2020 (KPY)		662 522	662 521,57		662 521,57	0,00				
33. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonala	11 841 498 343,23	12 039 887 298	11 858 392 214,97	45 634 503,98	11 904 026 718,95	135 860 579,54	40 085 128,51	194 058 128,51	133 767 939,58	59 393 945,64
33.01.01. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toimintamenot (netto) (siirtomääräraha)	40 913 000,00	30 569 000	22 619 644,23	7 949 355,77	30 569 000,00		8 579 352,94	39 148 352,94	31 198 997,17	7 949 355,77
33.01.01.01. STM toimintamenot/palkat		21 784 000	18 065 506,98	3 718 493,02	21 784 000,00		0,00	21 784 000,00	18 065 506,98	3 718 493,02
33.01.01.02. STM toimintamenot/muut		8 785 000	4 554 137,25	4 230 862,75	8 785 000,00		0,00	8 785 000,00	4 554 137,25	4 230 862,75
33.01.02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan	2 305 000,00	2 730 000	2 427 310,11	302 689,89	2 730 000,00		209 916,58	2 939 916,58	2 637 226,69	302 689,89
33.01.03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan	4 648 000,00	5 510 000	4 174 495,96	1 335 504,04	5 510 000,00		736 152,42	6 246 152,42	4 910 648,38	1 335 504,04
33.01.25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	16 330 000,00	17 330 000	60 088,74	17 269 911,26	17 330 000,00		5 156 837,12	22 486 837,12	336 360,65	22 150 476,47
33.01.29. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	2 436 484,73	1 174 298	1 174 298,49		1 174 298,49	0,00				
33.01.66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 322 000,00	4 032 000	2 829 445,69	1 202 554,31	4 032 000,00		896 171,79	4 928 171,79	3 725 617,48	1 202 554,31
33.03.50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	36 543 000,00	33 287 000	32 937 000,00	350 000,00	33 287 000,00		0,00	33 287 000,00	32 937 000,00	350 000,00
33.03.50.01. Työterveyslaitoksen menot	36 193 000,00	32 937 000	32 937 000,00	0,00	32 937 000,00		0,00	32 937 000,00	32 937 000,00	0,00

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2015	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.03.50.02. Työterveyshuollon koulutus ja työterveyshenkilöstön kehittäminen (EK) (enintään)	350 000,00	350 000	0,00	350 000,00	350 000,00		0,00	350 000,00	0,00	350 000,00
33.03.63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3)	10 130 000,00	7 562 000	2 057 138,35	5 504 861,65	7 562 000,00		14 295 040,30	21 857 040,30	8 246 105,79	13 506 209,19
33.10.50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon	9 770 000,00	11 700 000	10 320 000,00		10 320 000,00	1 380 000,00				
33.10.50.01. Äitiysavustus (KPY)	9 305 000,00	10 700 000	9 880 000,00		9 880 000,00	820 000,00				
33.10.50.02. Adoptiotuki (KPY)	465 000,00	1 000 000	440 000,00		440 000,00	560 000,00				
33.10.51. Lapsilisät (arviomääräraha)	1 486 400 000,00	1 377 800 000	1 377 800 000,00		1 377 800 000,00	0,00				
33.10.52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)	2 868 804,39	3 300 000	2 903 744,74		2 903 744,74	396 255,26				
33.10.53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	16 500 000,00	19 200 000	17 100 000,00		17 100 000,00	2 100 000,00				
33.10.54. Asumistuki (arviomääräraha)	740 100 000,00	927 300 000	924 300 000,00		924 300 000,00	3 000 000,00				
33.10.55. Elatustuki (arviomääräraha)	192 673 967,06	207 800 000	202 277 531,87		202 277 531,87	5 522 468,13				
33.10.56. Vaikeavammaisten tulkkaukspalvelut (arviomääräraha)	38 976 083,94	41 500 000	41 499 900,26		41 499 900,26	99,74				
33.10.60. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut	159 600 000,00	152 400 000	152 300 000,00		152 300 000,00	100 000,00				
33.10.60.01. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut	153 900 000,00									
33.10.60.02. Kansallisen terveystarkiston palvelurahaston kuluihin (EK) (enintään)	1 700 000,00									
33.10.60.03. Kansallisen terveystarkiston puskurin kartuttaminen (EK)	4 000 000,00									
33.20.50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	990 316 717,54	1 100 000 000	1 083 356 790,62		1 083 356 790,62	16 643 209,38				
33.20.51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	254 460 000,00	235 000 000	234 065 000,00		234 065 000,00	935 000,00				
33.20.52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (nettob) (arviomääräraha)	1 424 000 000,00	1 373 000 000	1 368 000 000,00		1 368 000 000,00	5 000 000,00				
33.20.52.01. Kelan maksama Valtionosuus aikuiskoulutuksesta (arviomääräraha)	1 424 000 000,00									
33.20.55. Valtionosuus aikuiskoulutuksesta (arviomääräraha)	63 000 000,00	73 000 000	73 000 000,00		73 000 000,00	0,00				
33.20.56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	52 150 000,00	52 000 000	49 008 832,57		49 008 832,57	2 991 167,43				
33.30.28. Kansallisen yhteispisteen ja terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston toimintakulut	1 272 000,00	1 272 000	812 600,02	459 399,98	1 272 000,00		404 443,59	1 676 443,59	1 058 597,49	459 399,98
33.30.60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 244 602 358,27	1 225 000 000	1 200 026 346,94		1 200 026 346,94	24 973 653,06				
33.40.50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	59 319 838,42	61 500 000	60 400 000,00		60 400 000,00	1 100 000,00				
33.40.51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista	605 600 000,00	626 100 000	624 800 000,00		624 800 000,00	1 300 000,00				

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot				
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
33.40.52.	Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	72 300 000,00	100 000 000	90 300 000,00		90 300 000,00	9 700 000,00				
33.40.53.	Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä	1 815 063,97	3 800 000	2 417 513,55		2 417 513,55	1 382 486,45				
33.40.54.	Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	15 300 000,00	15 000 000	13 670 000,00		13 670 000,00	1 330 000,00				
33.40.60.	Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista	3 711 564 990,65	3 735 500 000	3 702 561 991,19		3 702 561 991,19	32 938 008,81				
33.50.50.	Rintamalisät (arviomääräraha)	30 497 803,27	25 400 000	24 891 454,96		24 891 454,96	508 545,04				
33.60.30.	Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	500 000,00	500 000	0,00	500 000,00	500 000,00		1 000 000,00	1 500 000,00	190 699,64	1 000 000,00
33.60.31.	Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000,00	800 000	112 603,34	687 396,66	800 000,00		2 839 092,57	3 639 092,57	2 546 783,90	964 925,57
	33.60.31.01. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen toteuttaminen		300 000	0,00	300 000,00	300 000,00		168 104,24	468 104,24	168 104,24	300 000,00
	33.60.31.02. Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeet							1 650 598,43	1 650 598,43	1 523 215,33	0,00
	33.60.31.03. Kehittämishankkeiden toimeenpano (KPY)	1 000 000,00	500 000	112 603,34	387 396,66	500 000,00		836 474,55	1 336 474,55	671 548,98	664 925,57
	33.60.31.04. Kehittämishankkeiden toimeenpano ja valvonta							183 915,35	183 915,35	183 915,35	0,00
33.60.40.	Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	32 811 000,00	29 071 000	27 612 515,00	1 458 485,00	29 071 000,00		1 400 000,00	30 471 000,00	29 012 515,00	1 458 485,00
33.60.50.	Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha)		15 000 000	10 000 000,00	5 000 000,00	15 000 000,00			15 000 000,00	10 000 000,00	5 000 000,00
33.60.63.	Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä)	3 000 000,00	2 400 000	2 400 000,00		2 400 000,00	0,00				
33.70.20.	Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	100 000,00						200 000,00	200 000,00	0,00	100 000,00
33.70.21.	Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	930 000,00	850 000	700 443,06	149 556,94	850 000,00		58 343,21	908 343,21	758 786,27	149 556,94
33.70.22.	Tartuntatautiin valvonta	660 000,00	660 000	300 588,53	359 411,47	660 000,00		351 763,00	1 011 763,00	652 351,53	359 411,47
33.70.51.	Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 900 000,00	1 900 000	0,00	1 900 000,00	1 900 000,00		2 900 000,00	4 800 000,00	2 900 000,00	1 900 000,00
33.80.40.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	181 842 525,71	190 600 000	166 040 341,04	0,00	166 040 341,04	24 559 658,96				
	33.80.40.01. Korvaus lomituspalvelujen käyttökustannuksiin	181 660 525,71	190 418 000	165 858 341,04		165 858 341,04	24 559 658,96				
	33.80.40.02. Oppisopimuskoulutuksen nettokustannusten korvaaminen (EK) (enintään)	182 000,00	182 000	182 000,00			182 000,00	0,00			
33.80.41.	Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2v)	1 700 000,00	2 600 000	1 394 622,99	1 205 377,01	2 600 000,00		1 058 014,99	3 658 014,99	2 356 249,59	1 205 377,01

Päälukon, momentin ja tilijaotteen numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2015	Sirretty seuraavalle vuodelle
33.80.42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2v)	300 000,00	300 000	300 000,00	0,00	300 000,00		0,00	300 000,00	300 000,00	0,00
33.80.50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	17 039 705,28	16 140 000	16 139 972,72		16 139 972,72	27,28				
33.80.50.01. Korvaus lomituspalvelujen hallintomenoihin	16 945 705,28	16 046 000	16 045 972,72		16 045 972,72	27,28				
33.80.50.02. Harkinnanvarainen lisäkorvaus paikallisyksiköille (EK)	94 000,00	94 000	94 000,00		94 000,00	0,00				
33.90.50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	308 000 000,00	309 300 000	309 300 000,00		309 300 000,00	0,00				
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	613 801,06	171 000	0,00	171 000,00	171 000,00	0,00	550 261,51	721 261,51	535 923,95	171 000,00
35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	612 500,00	171 000	0,00	171 000,00	171 000,00		550 261,51	721 261,51	535 923,95	171 000,00
35.01.01.07. Kehittäminen ja suunnittelu	612 500,00	171 000	0,00	171 000,00	171 000,00		550 261,51	721 261,51	535 923,95	171 000,00
35.01.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	1 301,06									
Määrärahatilit yhteensä	11 844 131 553,87	12 043 348 469	11 860 985 969,74	46 501 919,37	11 907 487 889,11	135 860 579,54	45 530 874,40	201 517 574,40	140 269 517,33	60 336 349,12

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €)								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
Momentti, johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2015 valtuudet				Talousarvio-menot 2015	Määräraha-tarve 2016	Määräraha-tarve 2017	Määräraha-tarve 2018	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
				Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavissa 2016 TA:ssa						
32.50.64. EU:n ja valtion	2 970	9 752	8 524	18 276	4 595	13 681	13 681	1 428	1 535	1 151	384	768	3 838
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 970							765					0
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		9 752	8 524	18 276	4 595	13 681	13 681	663	1 535	1 151	384	768	3 838
32.70.64. EU:n rakennerahastojen	549	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	549							8					0
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet													
32.70.65. Valtion rahoitusosuus EU:n	661	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	661							11					0
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet													
Yhteensä	4 180	9 752	8 524	18 276	4 595	13 681	13 681	1 447	1 535	1 151	384	768	3 838
Aikaisempien vuosien valtuudet	4 180							784	0	0	0	0	0
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		9 752	8 524	18 276	4 595	13 681	13 681	663	1 535	1 151	384	768	3 838

3. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TUOTTO- JA KULULASKELMA

	1.1.2015 - 31.12.2015		1.1.2014 - 31.12.2014	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	4 858 799,58		4 087 793,29	
Muut toiminnan tuotot	<u>506 719,34</u>	5 365 518,92	<u>603 822,08</u>	4 691 615,37
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	387 029,55		1 273 609,20	
Henkilöstökulut	33 180 037,06		35 846 194,53	
Vuokrat	1 462 183,90		4 135 378,32	
Palvelujen ostot	11 419 835,67		12 367 507,58	
Muut kulut	4 818 695,05		5 095 358,48	
Poistot	20 139,15		110 581,58	
Sisäiset kulut	<u>12 095 395,65</u>	<u>-63 383 316,03</u>	<u>9 286 067,96</u>	<u>-68 114 697,65</u>
JÄÄMÄ I		-58 017 797,11		-63 423 082,28
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	40 000 089,74		38 000 054,73	
Rahoituskulut	<u>-201,71</u>	39 999 888,03	<u>-1 170,80</u>	37 998 883,93
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset kulut	<u>13 500,00</u>	-13 500,00		0,00
JÄÄMÄ II		-18 031 409,08		-25 424 198,35
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Siirtotalouden tuotot sosiaaliturvarahastoilta	678 872,23			
Muut siirtotalouden tuotot ulkomailta	<u>34 328,45</u>	713 200,68	<u>32 893,09</u>	32 893,09
Kulut				
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle	1 301 243,71			
Siirtotalouden kulut kunnille			673 045,57	
Siirtotalouden kulut kuntayhtymille			1 278 941,52	
Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille	11 330 911 205,12		11 374 243 214,13	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	29 398 044,41		32 188 803,28	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelem. yhteisölle	359 651 537,92		353 251 518,29	
Siirtotalouden kulut ulkomaille	604 456,79		476 888,68	
Siirtotalouden kulut valtionhallinnolle	155 412,64		0,00	
Siirtotalouden kulujen palautukset (-)	<u>0,00</u>	<u>-11 722 021 900,59</u>	<u>-96 637 233,14</u>	<u>-11 665 475 178,33</u>
JÄÄMÄ III		-11 739 340 108,99		-11 690 866 483,59
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut	426 288 000,00		421 695 000,00	
Perityt arvonlisäverot	0,00		468,19	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-1 741 897,06</u>	<u>424 546 102,94</u>	<u>-2 933 131,38</u>	<u>418 762 336,81</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>-11 314 794 006,05</u>		<u>-11 272 104 146,78</u>

4. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TASE

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TASE

	31.12.2015		31.12.2014	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	0,00		12 435,95	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>24 334,38</u>	24 334,38	<u>0,00</u>	12 435,95
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	<u>0,00</u>	0,00	<u>42 929,19</u>	42 929,19
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	<u>16 818 792,65</u>	<u>16 818 792,65</u>	<u>16 818 792,65</u>	<u>16 818 792,65</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ		16 843 127,03		16 874 157,79
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	1 555 503,02		103 488,32	
Siirtosaamiset	37 153,55		1 705 992,34	
Muut lyhytaikaiset saamiset	81 651,74		44 269,45	
Ennakkomaksut	<u>414 149 499,41</u>	415 823 807,72	<u>390 390 664,60</u>	392 244 414,71
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		415 823 807,72		392 244 414,71
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>432 666 934,75</u>		<u>409 118 572,50</u>

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TASE

	31.12.2015		31.12.2014	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	-296 297 206,17		-296 297 206,17	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	295 486 595,14		216 380 211,56	
Pääoman siirrot	11 338 230 374,79		11 351 210 530,36	
Tilikauden tuotto-/kulujaama	<u>-11 314 794 006,05</u>	22 625 757,71	<u>-11 272 104 146,78</u>	-810 611,03
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Saadut ennakot	357 287 193,57		350 832 445,41	
Ostovelat	11 670 965,42		10 417 962,34	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	788 160,34		792 123,51	
Edelleen tilittävät erät	640 024,64		777 201,44	
Siirtovelat	5 817 687,77		6 329 243,83	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>33 837 145,30</u>	<u>410 041 177,04</u>	<u>40 780 207,00</u>	<u>409 929 183,53</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>410 041 177,04</u>		<u>409 929 183,53</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>432 666 934,75</u>		<u>409 118 572,50</u>

5. LIITETIEDOT

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Budjetointia koskevat muutokset

Momentin 33.01.01 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot on huomioitu valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisesta 1.3.2015 aiheutuva 7 641 000 euron (27 htv) siirto momentille 23.01.01. Ministeriön tiettyjen tukipalvelujen hoidosta vastaa VNHY.

Momentti 33.01.21 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha on poistettu talousarviosta.

Momentin 33.10.60 Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut päätösoosan perusteluja on muutettu siten, että määrärahaa ei saa enää käyttää kansallisen terveysarkiston palvelurahaston kuluihin, eikä kansallisen terveysarkiston puskurin kartuttamiseen. Momentin alajaottelu on poistunut vuoden 2015 alussa.

Momentin 33.20.52 Valtionosuus työmarkkinatuesta päätösoosan perusteluissa on otettu huomioon työmarkkinatukea saavien palkkatuen ja starttirahan perustuen siirto TEM:n hallinnonalalle.

Momentin 33.30.28 Kansallisen yhteispisteen ja palveluvalikoimatoimielimen toimintakulut nimi on muutettu. Uusi nimi on Kansallisen yhteispisteen ja terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston toimintakulut.

Momentin 33.30.28 päätösoosan perustelujen 2 kohta on muutettu seuraavasti: terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston perustamisesta ja toiminnasta aiheutuvien menojen korvaamiseen sekä enintään viittä (aikaisemmin neljää) henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkakuluihin sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivaan palveluvalikoimaneuvoston sihteeristöön.

Momentin 33.50.52 Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin päätösoosan perustelujen 3. kohta on muutettu koskemaan vain 20 prosentin sotainvalideille (aikaisemmin kaikille sota- ja sotilasinvalidille) muissa yksityisissä hoitolaitoksissa järjestetystä laitoshoidosta suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Momentin 33.60.31 Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin päätösoosan perusteluihin on lisätty uusi kohta 6) enintään 5 000 000 euroa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutosten toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Momentti 33.60.50 Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin on lisätty talousarvioon.

Valuuttakurssit muutettaessa ulkomaanrahan määräisiä saamia ja velkoja Suomen rahaksi

Kirjanpitoyksiköllä ei ollut tilinpäätöshetkellä ulkomaanrahan määräisiä saamia eikä velkoja.

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet eivät ole olennaisilta osin muuttuneet eivätkä vaikuta tilikauden tuotto- ja kulujäämään eivätkä taseessa ilmoitettavien erien muodostumiseen.

Aikaisempiin vuosiin kohdistuvat tuotot ja kulut, talousarviotulot ja -menot sekä virheiden oikaisut, jotka eivät ole merkitykseltään vähäisiä

Olennaisia aikaisempiin vuosiin kohdistuvia virheiden oikaisuja ei tilivuoden aikana tehty.

Tilinpäätöstietojen vertailtavuus edelliseen vuoteen

Kirjanpitoyksikön tilinpäätöstiedot eivät ole vertailukelpoisia edellisen vuoden tilinpäätöstietoihin, koska ministeriön toimintamenomomentilla 33.01.01 on huomioitu tukipalvelujen siirrosta VNHY:lle aiheutunut määrärahasiirto sekä niistä budjetointia koskevista muutoksista johtuen, joita on selitetty tämän liitteen alussa.

Ministeriön yhteydessä toimineet tasa-arvovaltuutetun ja lapsiasiainvaltuutetun toimistot ovat siirtyneet 1.1.2015 alkaen oikeusministeriön hallinnonalalle ja valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) toiminta käynnistyi 1.3.2015 alkaen. VNHY:öön siirrettiin valtaosa ministeriön kiinteistö-, virastomestari-, kirjaamo-, arkisto-, käännös- sekä tietohallintopalveluista sekä pienempi osa muista hallintopalveluista. Näiden toimintot olivat viimeistä kertaa koko vuoden tasolla sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksessä vuonna 2014. Tasa-arvovaltuutetun toimiston mukana on siirtynyt 11 virkaa (noin 10,5 htv), lapsiasiainvaltuutetun mukana 5 virkaa ja htv:a ja VNHY:öön siirtyi 27 htv:ta.

Selvitys tilinpäätösvouden jälkeisistä olennaisimmista tapahtumista

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tähän.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 2: Nettotulot ja menot

Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Toteutuma %
-------------------------	---------------------	-------------------------------------	---------------------	--	----------------

13.03.01.

Osinkotulot, Bruttotulot	38 000 000,00	40 000 000	40 000 000,00	0,00	100
pääomanpalautukset Bruttomenot	0,00	0	0,00	0,00	100
ja osakkeiden netto- myyntitulot Nettotulot	38 000 000,00	40 000 000	40 000 000,00	0,00	100

Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (p.l. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle

33.01.01.

Sosiaali- ja ter- veysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	45 482 742,83	34 732 000	27 906 810,05		35 856 165,82				36 486 162,99	
	Bruttotulot	4 569 742,83	4 163 000	5 287 165,82		5 287 165,82				5 287 165,82	
	Nettomenot	40 913 000,00	30 569 000	22 619 644,23	7 949 355,77	30 569 000,00	8 579 352,94	39 148 352,94	31 198 997,17	7 949 355,77	

33.20.52.

Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	Bruttomenot	1 424 000 000,00	1 373 000 000	1 368 000 000,00		1 368 000 000,00	5 000 000,00				
	Bruttotulot	0,00	0	0,00		0,00	0,00				
	Nettomenot	1 424 000 000,00	1 373 000 000	1 368 000 000,00		1 368 000 000,00	5 000 000,00				

35.01.01.

Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	612 500,00	171 000	0,00		171 000,00				535 923,95	
	Bruttotulot	0,00	0	0,00		0,00				0,00	
	Nettomenot	612 500,00	171 000	0,00	171 000,00	171 000,00	550 261,51	721 261,51	535 923,95	171 000,00	

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Pääluokan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	97 000 000	4 168 677,27	4
33.60.33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin	97 000 000	4 168 677,27	4
Pääluokat yhteensä	97 000 000	4 168 677,27	4

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääloukan ja tilijaottelun numero ja nimi.	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		1 127,10
Vuosi 2014		1 127,10
28.60.12. Osaamisen kehittäminen	1 127,10	
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala		896 243,29
Vuosi 2013		641 408,78
33.03.63. Eräät erityishankkeet	104 725,32	
33.60.30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin	309 300,36	
33.60.31.02. Lapsiperheiden palvelujen kehittäminen	127 383,10	
33.70.20. Rokotteiden hankinta	100 000,00	
Vuosi 2014		254 834,51
33.30.28. Kansallisen yhteyspisteen ja palveluvalikoimatoimielimen toimintakulut	158 446,12	
33.80.41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin	96 388,39	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala		14 337,56
Vuosi 2014		14 337,56
35.01.01.07. Kehittäminen ja suunnittelu	14 337,56	
Pääloukat yhteensä		911 707,95
Vuosi 2013		641 408,78
Vuosi 2014		270 299,17

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2015	2014
Henkilöstökulut	27 431 175,85	29 328 307,79
Palkat ja palkkiot	27 598 932,41	29 171 626,18
Tulosperusteiset erät	15 194,00	28 928,00
Lomapalkkavelan muutos	-182 950,56	127 753,61
Henkilösivukulut	5 748 861,21	6 517 886,74
Eläkekulut	5 169 911,63	5 709 918,03
Muut henkilösivukulut	578 949,58	807 968,71
Yhteensä	33 180 037,06	35 846 194,53
Johdon palkat ja palkkiot, josta	3 573 631,72	4 025 177,29
- tulosperusteiset erät	15 194,00	28 928,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	1 740,00	1 700,00
Johto	1 740,00	1 700,00
Muu henkilöstö

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2015	2014	Muutos 2015-2014
Korot euromääräisistä saamisista	89,74	54,73	35,01
Osingot	40 000 000,00	38 000 000,00	2 000 000,00
Rahoitustuotot yhteensä	40 000 089,74	38 000 054,73	2 000 035,01

Rahoituskulut	2015	2014	Muutos 2015-2014
Korot euromääräisistä veloista	201,71	1 170,80	-969,09
Rahoituskulut yhteensä	201,71	1 170,80	-969,09
Netto	39 999 888,03	37 998 883,93	2 001 004,10

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2015					31.12.2014		
	Kappale määrä	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo	Omistusosuus %	Myyntioikeuksien alaraja %	Saadut osingot	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet			16 818 792,65			40 000 000,00		16 818 792,65
Alko Oy	10 000 000		16 818 792,65	100,0		40 000 000,00		16 818 792,65
			16 818 792,65			40 000 000,00		16 818 792,65

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 14: Taseeseen sisältymättömät rahastoidut varat

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 15: Velan muutokset

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksen liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut tiedot

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole esitettävää tällä liitteellä.

6. ALLEKIRJOITUS

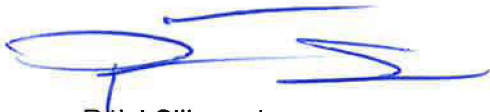
Tilinpäätöslaskelmat ja toimintakertomus on hyväksytty Helsingissä
26. helmikuuta 2016.

Hanna Mäntylä
Sosiaali- ja terveysministeri

Juha Rehula
Perhe- ja peruspalveluministeri

Päivi Sillanaukee
Kansliapäällikkö